

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre 6 frt — kr.
 Negyedévre 1 > 50 >
 Hal-ben nazonoz aróva:
 Egész évre 3 frt — kr.
 Negyedévre 2 frt — kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre 10 frt — kr.
 Negyedévre 2 > 50 >

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáca-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 2 kr.

NAGYVÁRAD, október 16.

A nagyváradai „rébusz.”

Tisza Kálmán beszélt, de »rébusz« módjára. Nyilatkozatára ráillik, hogy: »mundus vult decipi, ergo decipiatur«, a liberálisokat bolondítani kell.

Az a beszéd ugyanis, amelyet a vén generális a nagyváradai szabadelvű párt küldöttsége előtt budapesti lakásán tegnap elmondott, méltán sorakozik a rózsaborbéli ismeretes politikai toasztok mellé. — Megszoktuk már régóta, hogy ponyola és határozatlan minden felszólalása. Azon nem is ütközünk meg. De most olyan momentum is vegyült beszédébe, melyet csak legujabb beszédeiben vettünk eddig észre.

A különben rövid, alkalmi beszédnek velejét a kvóta-kérdés képezi. Nem nehéz kitalálni az okát. Fia, Tisza István néhány nap előtt itt Váradon mondott holmi beszámolófélt, mely úgy látszik egyuttal programbeszédje akart lenni az egész familiának. Biharban u. i. most valóságos Tisza-járvány van. Eddig nem kevesebb, mint három Tisza van felléptetve; még talán ifju Tisza Kálmánt is nyakunkra varják. Mert ő is nagykoru már, idejét látja, hogy bátyja nyomdokait kövesse, de még nem akadt kerületre, mely felajánlotta volna neki a jelöltséget. — Tisza Istvánnak említett beszéde azonban még a bihari mamelukok gárdáját sem elégitette ki. Örömmel hallották ugyan az Eötvös-pártra szórt dicsériádat, — de szerettek volna valamit hallani a kvóta-

ról is. Tisza István úgy látszik erre nem mert vállalkozni, megtette az apja.

Ebből azonban éppen oly kevéssé tudjuk meg a Tiszák vagy a kormány állásfoglalását a kvóta felemelésének kérdésében, mint akár Bánffy miniszterelnöknek ismeretes nyilatkozataiból. Abból, hogy az osztrák bizottságnak nunciumát »méltatlan szenvedélytől sugalt legigazságtalanabb követelés«-nek nevezi, melyre csak egyszerű tagadó választ lehet adni, — abból csak az következik, hogy az osztrákok által kívánt 43 százalékos kvótát sokalja Tisza. Erről senki sem kételkedett. Azt hisszük, nem is találának Magyarországon embert, a ki a 43 %-os kvóta megszavazására is képes volna.

Nagyon bölcs dolog azt mondani, hogy az állam viszonyai nem egyszerűek, hanem komplikáltak s azért egy kérdést sem lehet önállóan megoldani, hanem a többi függő kérdésekre és az állam általános helyzetére is tekintettel kell lenni. Ezzel könnyű kibujni az egyes felelet elől. Csakhogy most már, mikor két hónap mulva itt lesz a kiegyezés felmondásának határideje, *most már tudniok kell a vezérő államférfiaknak*, hogy a kérdésnek milyen megoldását kívánja az általános helyzet s azok a többi függő kérdések.

Taktikázni, háborgó kormánypárti lelkiismereteket elaltatni, jó ez a felelet is. Bánffy is olyan jönnek találta, hogy nyomban elment a Tisza-bankettre s kijelentette az öreg generálissal s a Tiszaklikkel való szolidaritását. Aki ennyivel is beéri, ám tegye. Részünkről elenged-

hetetlen feltételnek tartjuk, hogy a jelölt, bármilyen párti legyen, nyíltan igérje meg, hogy a mai kvótának legkisebb felemelését is megtagadja.

Még fontosabb Tisza beszédjének az a része, melyre fentebb céloztunk, amelyben *megfenyeget a koronától kezdve mindenkit*, ha az osztrákok nem hagyának alább követeléseikkel.

Mikor még Tisza Kálmán állott az ország ügyeinek élén, akkor lett volna értelme az ilyenféle fenyegetésnek. De akkor Tisza Kálmán nagyon is meghunyászkodott a bécsi körök előtt. Most úgy látszik, az a szellem sugta ezt a fenyegetést neki, a melynek nyomása alatt két esztendő előtt, az első Wekerle-kormány válsága idején az egész kormánypárt fenyegetőzött, hogy átmegy a függetlenségi pártba. Tisza Kálmán fenyegetésére ma, mikor már leghivebb embe-reinek: Teleszkynek, Csernátönyinak sem tud mandátumot keríteni, annyit adnak, mint Törökországnak »fenyegetés«-re a nagy hatalmak.

Még egy passzusa van a váradai szabadelvű párt képviselőjelöltje beszédének, mely érdemes figyelmünkre. S ez az, hogy csak akkor tart programbeszédet, ha ez iránt óhajtság merülne fel választói között.

Ezzel beismerte hallgatag Tisza Kálmán, hogy a beszédje rébusz, mely nagyon is rászorul a magyarázatra. De egyuttal jelezte azt is, hogy csak akkor hajlandó ezzel a magyarázattal szolgálni, ha a nagyváradai szabadelvűek egyszerre csak megbokrosodnának és azt kérdenék,

A „TISZÁNTÚL“ TARCZÁJA.

A szépművészetek hazájából

Irta: RASS KÁROLY.

München okt. 13.

Nincs önkényesebb valami, mint egy képkiállítást megbírálni. A hány fő, annyiféle gondolkozás, annyiféle ízlés. Ami az egyiknek tetszik, azt a másik haszontalan mázolásnak mondja. Ez az alak egyiknek művészi, a másiknak groteszk; egyiknek hatalmas, a másiknak otromba. S maga az eszme is, a mit egyik szépnek, nagyszerűnek talál, az mások előtt elcsépelet sablonos história. Mert egy kép megbírálásánál első sorban azt kérdezzük: mit akar az a kép mondani? vagyis: mi a kép alapeszméje? igaz? helyes? E harmadik kérdés a művészi kivétel fölött mond itéletet. Nagyon természetes tehát, hogy legalább is annyiféle itélet okvetlenül lesz, mint a mennyi bármely három szám permutációja. Azonkivül mindenkinek vannak bizonyos alapelvei, a melyeket mindenképen föl szeretne tálni. Azokról az alapelvekről szölok, a melyek szerint beszélünk naturalistákról, realistákról, idealistákról stb. mindezen főkérdésekhez fűződik még árnyalatképen számtalan és számtalan mellék kérdés, a melyek mindenike egy-egy különitéletnek alapja. Azért mondtam, hogy nincs önkényesebb valami, mily egy képkiállítás megbírálása.

A művészet a szépnek kifejezője, és a valódi szép az igazság talpazatán nyugszik.

En a művészetben a szépet és az igazságot keresem.

Ezzel a gondolattal léptem be a »Secession«-ba, a nemzetközi képművészeti kiállítás csarnokába s ez a gondolat képezte alapját megfigyeléseimnek.

A kiállításnak kétségkívül legsikerültebb része az arcképek és tanulmányfők. Már a genre nem oly meglepő, habár itt is találunk hatalmas alkotásokra, melyek a genialitás belyegét félreismerhetlenül magukon hordják.

A portrait terén főleg München és Paris vannak nagy számmal képviselve, és versenyeznek is egymással.

A párisiak közül Florence G. . Alexander John W. és Avidor René a föltünőbbek. Ez utóbbi Miss Mac Donald. Alexander pedig Pranishnikoff festő portrát-ját állította ki . . mindakét kép dicséretére válik mesterének.

München művészei közül mindenestre első helyen áll Samberger Leo. Négy arcképet állított ki, még pedig a bambargi érsekét. Dr. Hirtét, Soden bárónőt és Kubyt. Nem lehetne hamarosan megmondani, hogy melyik a legjobb a négy közül. Mind a négy kép jellemzetes arcot tüntet föl kiváló szép színezéssel a melynek pompáját csak emeli a kedvező világítás. — Seiler J. M., Nauen P., Hierl-De-ronco Ottó emelkednek még ki a müncheni művészek közül Seiler képe egy öreg házaspárt mutat be kitünően megfestve.

Herkomer Húbert (Búshey, London mellett) vetekedik Sambergerrel. Három öreg mesterembert rajzolt meg, mint házának építőit, de igazán kitünő színezéssel; egészen élő alakok, csak kár, hogy a világítása nem oly kedvező mint Samberger képeinek. — Rampolia kardinalis életnagyságu arcképe is londoni művész munkája, névleg a Saüter George-é, a ki ülő helyzetben és teljes bibornoki díszében mutatja be a nagyszerű államtitkárt. — Hartwich Herman (New-York) és Borchardt F. (Drezda) tünnek még ki e csoportban. Ide kell még sorolnom két müncheni művész munkáját, mint a melyek inkább typosok, mint arcképek. Gúrzow Károlyt és Habermann Hugót mondja mesterének a két kép, kik közül az első egy schwarzwaldi parasztot, az utóbbi egy barátot festett meg kiváló műérzékkel. A Habermarnn képét meg is vették a müncheni Pinakothek (mücsarnok) számára.

A genre már változatosabb képet mutat, de bizony igen sok benne a hétköznapi, az értéktelen.

A tájkép például igen számos művel van képviselve, de mind közönséges, ismert vonásokkal. Mindössze négyet találtam, a mely eltér az ismert sablontól és a szép behatásával van a szemlére. A négy közül kettőt Busse Hans müncheni művész festett meg distingvált műz-léssel. Mindkettőnek tárgya a tenger, a borzalmasan szép tenger. Az egyik »Este a tengeren«, a másik »Egő tengerpartok«. Az első a nyugtalan tengert mutatja a maga kékes vizével,

hogy hát voltaképpen macskát árul-e Tisza Kálmán avagy nyulat a zsákban?

Mert be fog ám következni az idő, amikor a liberálisok sem fognak vakon és süketen esküdni arra, amit a Bánffy által generálisból szerény tanácsadónak degradált Tisza előlük eltitkol és amikor nemcsak azt nézik majd, hogy *kire* adják a szavazatukat, hanem azt is, hogy *mire*?

Eddig úgy sem tudták. Talán azóta benőtt a fejük lágya.

Mi legalább reméljük ezt, valamint azt is, hogy képviselőjelöltjük mit ért az alatt, hogy úgy, mint eddig, Nagyvárad városának javára fog működni. Mert eddig bizony szülővárosának és képviselőjeinek — talán egyes kortesek magánérdekeit kivéve — éppen semmit sem volt képes, vagy nem akart kivívni; hiszen még egész hivatalokat is elvittek innen Debreczenbe.

Egyébiránt majdnem bizonyosak vagyunk benne, hogy majd megszólaltatja Tisza Kálmánt az a komoly ellenjelölt, akinek érdemes személye körül máris az összes független és szabad választók sorakoznak.

A magyar vörös-kereszt egyesület közgyűlése.

— Saját tudósítónk jelentése. —

Budapest, okt. 15.

A magyar vörös-kereszt-egyletnek ma nyílt először alkalma, hogy új védnökhelyettesét: Lajos Győző főherceget körében üdvözölhesse. Az egyesület lelkes intézői e napot ünneppé avatták és az Erzsébetkórház disztermében egybegyűlt számos egyleti tag ezuttal is tanúságot tett arról, hogy azon nagyarányú jótékony intézmény, melynek vezetését a hazafias magyar társadalom reájuk bízta, örvendetesen virágzik és nemcsak hazánkban a leg-erőteljesebb testületeink egyikévé fejlődött, hanem a nemzetközi társulatok közt is méltó helyet foglal el. Gróf Csekonic Endre elnök üdvözlő szavai után Lajos Győző főherceg szívélyes válasza zálogául tekinthetők annak, hogy a fenkölt lelkű védnökhelyettes és az egyesület között mindenkor meglesz a kölcsönös támogatás, a mely az egylet további gyarapodását és a kitűzött emberbaráti célok elérhetését biztosítani fogja.

föltornyosult habjaival, a melyeket fénylő hóhegyeknek mutatnak az előbuvó holdnak lehulló sugarai. A másiknál a tenger csöndesebb, de az ég partok vörösess lángnyelvei egész kísérteties színben fénylenek vissza a mérhetetlen víztömegből. A sötét, felleges eget is e mécsvilágok teszik inkább csak rejthetővé, mint láthatóvá. Még egy tengeri kép van, a Sinding Ottóé (Lysaker): A tenger holdfényénél. Itt a fáradt habok egymást csókolva simulnak el és merülnek alá, mintha elbujni akarnának a leözlő holdfény elől. Minden csöndes és minden a kimerültség, a nyugalom érzetével hat ránk. Különböző már számtalanszor megfestett jelenet, de a színezésében van valami megragadó. — U.: ezt mondhatni a Strützel O. (München) »Patak mellett« című képéről. Ismert motívumok daczára kiemelkednek a tájképek közül.

A vegyes tárgyak között van néhány igen kitűnő munka, s kettőt közülök meg is vett a müncheni Pinakothek és a lipcei képzőművészeti muzeum. Festője a két műnek Segantini G. (Milano), ki »Szántás« című munkájával és Liebermann M. (Berlin), ki »A Düncken« címet viselő festményével lépett be a halhatatlanság csarnokába.

Némileg a tulságos naturalisztikus irányt juttatja eszünkbe az a komikus kép, a melyet Armour G. Denholm (Glasgow) festett. Munkájának címe: »Anyai állapot«. Persze a boldog mama nem más, mint egy kávészin barna dachslí, a mely épen a szoptatás gyönyöreit élvezi. Nem fogad dajkát magzatai számára,

A tisztelgésről és az Erzsébetkórház megsemléléséről tudósítónk a következőket jelenti:

Lajos Győző főherceg védnökhelyettes ma délelőtt fogadta az Erzsébet-kórház disztermében a magyar vörös-kereszt-egylet központi választmányának tisztelgését. Ez alkalomra a kórház zászlódiszt öltött és a terem a nagyszámú megjelenteket alig volt képes befogadni. A tisztelgésre megjelentek:

A központi választmány részéről: gróf Csekonic Endre elnök, gróf Zichy Nándorné társelnök, dr. Schlauch Lőrincz bibornok, Josipovich Imre miniszter, özv. gróf Teleky Sándorné és Pejacsevich Lászlóné alelnökök, dr. Darányi Ignác miniszter, főgondnok, Lintner Imre főgondnok-helyettes, Latinovics János igazgató, dr. Schvartzer Ottó jegyző, Babics József, Bachát Dániel, gróf Bánffy György, hatvani Deutsch Sándor, Ghyezy Béla, László Zsigmond, Lévy Henrik, herceg Lobkovitz Rezső, Meszlényi Gyula, dr. Navratil Imre, Ráth Károly, báró Rédl Béla, b. Révay Gyula, Rupp Imre, b. Schossberger Zsigmond, Schweiger Márton, gróf Szapáry István, gróf Zichy Nándor, özv. Adler Antalné, hevesi Bischitz Dávidné, Hegedüs Sándorné, özv. Herich Károlyné, özv. Karlovszky Zsigmondné, Kornfeld Zsigmondné, Lévy Henrikné, Rudnay Józsefné, Rupp Zsigmondné, Stefány Lajosné, Tatay Adolfné, Körmeny Imre, Császka György kalocsai érsek választmányi tagok.

Horvát-Szlavonország részéről: gróf Pejacsevich László elnök, Krajcsovich Ottó és Talián Ede alelnökök, Scabroth Zsigmond titkár.

Az egészségügyi tanács részéről: dr. Korányi Frigyes elnök, dr. Janny Gyula alelnök, dr. Farkas László jegyző, dr. Elischer Gyula, dr. Goldzieher Vilmos, dr. Kétly Károly, dr. Müller Kálmán, dr. Puky Akos, dr. Jordán Ferencz, Burma Gábor, Hegedüs János dr. tanácsosok és Imrédy Béla dr. főorvos.

A műszaki tanács részéről: Hanszmann Alajos, Mechwart András, Zotter József.

A számvizsgáló bizottság részéről: Nagy Gábor elnök, Agoston József, Guda Döme, Hettyey Kálmán és Sujánszky Ödön tagok.

A megbízottak részéről: Berzeviczy Egyed, Ivánka László és Kugler Lajos főmegbízott-helyettesek, gróf Apponyi Lajos, Deschan Achill, gróf Karácsonyi Jenő, gróf Karácsonyi Aladár, Latinovits Ernő, Gajári Ödön, dr. Samarjay Emil, dr. Kiss Károly, Németh Péter, dr. Országh Sándor megbízottak. Argay János irodafőnök, Engelmann Fülöp, Latinovits Géza, Barcsay Árpád, Bogvay Zsigmond, gróf Leiningen Armin, bajsai Vojuits István oszlopparancsnokok, Hajnal Antal, gróf Eszterházy Miklós Mő-

mint a modern mamák, mert igen jól tudja, hogy édesebb az anyatej a dajka tejnél. Hanem azért minden komikus volta daczára is nekem visszatetszik az, mikor az édes anyák legszentebb érzületét egy kávészin dachslí mutatja be a világnak!...

Heyden Hubert (München) »Kakas viadala« és Tooby Ch. (Gern) »Istállóban« cz. képe a jobbák közé tartozik, ugyszintén a Liljefors B. (Upsala) »Sólyom fészke« is.

De Beul Frans (Brüssel) festménye: »Dél-előtt«, inkább csak a kedvező világítás miatt oly feltűnő, mert épen abban a teremben vannak sokkal jobbák is, minő pl. Briot Arthur (Nunspeet) »Beteg nagyapónál« című festménye, vagy Israels József (Haag) »Az öreg asszony vigasza« cz. műve, melyet a müncheni Pinakothek is megvásárlásra érdemesített. Nem rosszabb Aublet Albert (Neuilly, Páris mellett) műve sem, mely »Öreg matrózok« címet visel. A matróz életből még igen sok jelenet van vászonra téve, de említésre legméltóbb Koopmann A. (Páris) festménye »Két erő« címmel; a két erő t. i. az emberé, meg az elemeké, a mint küzdenek egymással.

Az »Izlandi halászkok« meg a »Bányászok visszatérésének« művészei határozottan fölülmulják az említetteket, Az elsőnek szerzője de Marinitsch Ch. (Concarneau), a másodiknak Meunier C. (Brüsszel).

Utolsónak hagytam a genre-ből öt munkát, mint a melyek hasonlíthatlanul tulszárnyalják az eddigieket.

riez, Damaszkín Arzén, Szigethy József és Tóth Aladár megbízottak.

A honvédelmi miniszterium képviselőjében Orgonás Zsigmond honvédezzredes.

A hadügyminiszterium képviselőjében: Schöninger Alfréd nyug. ezredes, dr. Pekk Fülöp ezredorvos és Huszár József százados.

A kormány részéről megjelentek: Perczel Dezső belügyminiszter és Fehérváry Géza báró honvédelmi miniszter.

A szanatoriumban és a sebészeti pavillonban ismét a fh. bemutattatta magának a kórházi igazgatót, főorvosokat és alorvosokat s behatóan kérdezősködött a betegek létszáma és állapotára felől.

A konyhában rendkívül tetszett a főhercegnek az izlésesen elkészült sült és finom tészta. Az eléstárban mosolyogva jegyezte meg a gazdasszony felé fordulva:

— Büszke lehet erre a sok szép befőttre.

A barakkokban a sebesülteket szállító koscsikat és a tábort kórház felszerelését részben Csekonic Endre gróf, részben Darányi Ignác magyarázta.

Pontban 11 órakor érkezett meg Lajos Győző főherceg Wimpffen Ferencz báró főudvarmester és Apponyi Gyula gróf huszárhadnagy kíséretében. Az Erzsébetkórház bejáratánál várakozó elnökség röviden üdvözölte a fenséges vendéget, azután a diszterembe vezette Csekonic Endre gróf; előbb a hölgyeket, majd a megjelent urakat mutatta be, a kiknek majdnem mindegyikével néhány szívélyes szót váltott a főherceg.

Hosszabban beszélgetett Schlauch Lőrincz kiborossal, mire kezdetét vette a szemle-kört a megállapított sorrendben. Meghatottan szemlélte a főherceg boldogult László főherceg emléktábláját. A szerzetes nővérek főnöknőjét megszólítván, a diszes kápolna fölött is tetszését fejezte ki.

Figyelemmel nézte a kórházi ágyalapítók márványtábláját és kiemelte, hogy Klotild főhercegné szerepel az alapítók között.

A szerelvényi raktárban a főgondnokok mutatták és magyarázták meg a főhercegnek az egyes készleteket. Érdeklődéssel szemlélte azokat a sebesültszállító tarantasz-koscsikat, a melyekkel a magyar-vörös-kereszt-egylet a sebesülteket Bulgáriában szállította. A központi anyagraktárban feltűnt a főhercegnek a készletek gazdagsága, és örömet fejezte ki, hogy az egyesület oly nagyszámu képzett ápolónót tart magánbetegek számára.

A szemle befejeztével a fenséges vendég köszönetét, és meleg elismerését fejezte ki a

Hogy névsor szerint haladjak, első a Gussow munkája, »Az öreg modell.« Az atelierben áll egy megörnyedt, ősz férfi levett kalappal, ütött-kopott ruhában, botjára támaszkodva. A festő nem látszik, de az agg tekintetéből kiolvashatjuk, hogy ott van valahol a háttérben, és kiolvashatjuk azt az odaadó figyelmet is, a mit a pillanat komolysága kíván.

»Egy dal« a czime Jausz Georg (München) művének, mely a sorban másodiknak következik. A tavaszi üdéségükben pompázó roszalugasok közt egy pad van elrejtve, azon ül egy ifju, s flótáján egy dalt játszik. Mellette egy agg foglal helyet, tekintete a földön a fűszálak között tévedez, és elmélázva hallgatja azt a dalt, mely soha vissza nem tűnő ifjúságának egyetlen emléke. Mikor még ő énekelte azt a dalt! Mikor még neki nyílt a virág, neki dalt a csalogány! Hogy el is tűnik minden! S a mi emléke is marad a visszahozhatatlan multnak, az is csak könnyet fakaszt a szemből, sóhajt csal ki a kebelből!

Egészen más körben mozog Da Molin (Velence) festménye. Itt a költészet csöndes melankóliáját a legridegebb való foglalja el. Az »éhezőket« mutatja be, tehát egészen aktuális dolgot választott festménye tárgyául. Nyolcz tíz alak van e képen, úgy szólva arcképesoportozat, éhezők arcképeiből. Hányféleképp is tud ez a — minek is nevezem? — ez a — betegség nyilatkozni! Milyen másképp torzítja el egyiknek arcát, mint a másikat, s mégis ugyanaz. Hányféleképp tud nyilvánulni, hogy

látottak fölött és nevét a kórház vendéglőjébe jegyezték, a jelenlévők éljenzése közben elhajtatták. A távozó főherceget az utcán egybegyűlt közönség is lelkesen éljenzete.

Apponyi A. gr. nem vonul vissza.

Előző számunk táviratai említették, hogy a nemzeti párt nagynevű vezére kiegészített volna B. Bánffy Dezső miniszterelnökkel, hogy visszavonul a parlamentből a párisi nagykövetségi állásra. E hír valóságában való kételyünket kifejeztük azokkal a kérdőjelekkel, melyeket az említett sürgöny szövegébe az illető helyekre tűzdelünk.

Erre nézve most a következő értesítést veszszük: Ezen teljesen kormányparti forrásból merített s csunya kortesfogásból világga bocsátott hír szerint gróf Apponyi Albert, a nemzeti párt vezére, a közte és a báró Bánffy Dezső miniszterelnök közt történt előzetes megállapodás szerint visszavonulna a magyar politikai pályáról és az osztrák-magyar diplomácia szolgálatába állana, még pedig mint párisi nagykövet. Aki ismeri gróf Apponyi Albert eddigi életpályáját, politikai múltját, az ebben az országban méltatlankodással fogja visszautasítani ezt a páratlanul álló, politikai megtévesztésre irányuló hírelést. A legilletékesebb helyről vagyunk felhatalmazva annak kijelentésére, hogy ebből a hírből egy szó sem igaz, hogy annak minden szava, betűje valótlanság. Ez a kormányparti kortesfogás nem irányult másra, mint gróf Apponyi Albert jászberényi választóinak megtévesztésére.

Ezzel azonban felsültek.

Liberális erőszak és liberális önzés.

A mai liberális képviselő-jelöltek és a kormányparti sajtó hivatott és hivatatlan munkásai egyre a katolikus közérületnek nagy lendületet vett akcióját támadják minden elképzelhető módon. Támadják a néppártot, támadják a katolikus egyesületeket, támadják a papokat s támadják a főpapokat személyükben is, s oly hajszát indítottak minden ellen, mi katolikus, s oly megátalkodottsággal folytatják azt, hogy az embernek önkénytelenül feltűnik ez a buzgóság, s lehetetlen a lólábat, vagyis bizonyos körök kezét, ebben a rendszeres hajszában fel nem ismerni.

Kezdődött az egyházpolitikai viták idejében,

midőn a híres liberális sajtó, irányának megfelelőleg az utcai bérencz tömeg az ország zászlóit, a főpapokat s a született főrendeket törvényszabta jogaik s kötelességeik teljesítéséért inzultálta; folytatódott akkor, midőn a revizionális párt alakulásakor népgyűléseket tartott, a liberális sajtó feljajdul a néptömegek impozáns vélemény nyilvánítására, nem átalott a gyűléseket agyonhallgatni, vagy azokon esetleg megtörtént kisebb incidenseket felfujni s magáról a pártól a politikai vakgyűlölség sugalta legádázabb rágalmakat s vádakot koholni, a közvéleményt a lehetőség féltrevezetve ellene zudítani, s így közvetve mintegy előmozdítója lenni annak a hallatlan s a lojalis magyar nép történetében eddig elő nem fordult botránynak, mely békés polgárokat törvényadta jogaik, a gyűlésezés gyakorlásában megakadályozza, megakadályozza egyszerűen erőszakkal, nem engedi a népgyűlést békésen lefolyni, s ahol lehet botránnyokat provokál.

Hol itt a politikai tisztesség? Mikor első és főkéllék egy állam politikai életében a mások véleményének tiszteletben tartása. Ha mi az önk liberális nagygyűlésén csoportosan s záptojásokkal felfegyverkezve jelentünk volna meg, nemde lett volna hatonai erő e hallatlan botránnyos eljárás megbüntetésére? De mi ezt nem tettük. S ha önk jelennek meg a mi gyűléseinken záptojással s óriási lármával, akkor arról ritka tárgyilagos előadással hasábos tudósításokat írunk, s szentül bebizonyítva látjuk a nép ellenszenvét a néppárti mozgalom iránt s mint hallatlan kudarczról emlékeznek meg.

Önk elfogultságukban igen rövidlátók, — megfélemleneknek arról, hogy fegyverük kétélű, hogy minden piszok, mit reánk szólnak, kétszeresen visszahull önkre, — hisz egy józan gondolkodású ember megbotránkozik az ily eljárásról, s okvetlenül annak intézőjét itéli el, ki az elvek magasztos harcába a gyűlölség s a vak szenvedély fokozott erőszakosságával nyul bele, s politikai ellenfeleit nem átalja durva sértegetések tárgyává tenni s elvei győzelmét a terrorizálás, az erőszakosság s más meg nem engedhető módon kivívni.

Igazán csak az van még hátra, hogy boykottirozzanak bennünket, — hiszen tudhatják, hogy minden akció reakció szül, hogy minél erősebben támadnak bennünket, annál inkább nő önbizalmunk; s tudhatják jól, hogy az önk vad fanatizmusa, mely rombolásra tör, csak növelni fogja a mi ellenállásunkat.

Ma már odáig jutottunk, hogy önk előtt szégyen lesz katolikusnak születni. De ezzel a határt elérték; a mi türelmünknek is van vége.

Az erőszak parlamenti küzdelmekben maga a gyöngeség, a mely még mindig megbosszulta

magát. Azért korlátozzák hevüket, mert ellenesetben igazán furcsa helyzetbe fogják hozni a katolikusokat, kik végre is megünják ezt a kiméltlen hercehurczát s akkor önkön magukra vessenek bölcs taktikájuk hatásaiért.

A sértegetéssel és gyanusítgatással még sohasem lehetett véleménydifferenciákat elintézni.

Önk viselkedjenek, a mi törvényben és erkölcsben gyökerező revizionális törekvéseink iránt lojálisan; mert köztudomás szerint ezeket a törvényeket nem lsten hozza, — s azok nem örök érvényűek, hanem az emberi gyarlóságokat ugyancsak magán és intézkedéseinek viselő testületnek a párturalom érdekében hozott rendelkezései, melyek, mint minden emberi dolog, változásoknak és tévedéseknek vannak kitéve, s különben is magukon hordják a parlamenti rendszernek azon nagy hibáját, mely a változó kormányok s többségek ideig-óráig tartó akaratát és mesterkedéseit képviselik.

Magukra vessenek tehát, ha a feltámadt katolikus nép a liberálisok esztelen és vad fanatizmusára nem marad adós.

Ha önk mindenképpen azt akarják előidézni, hogy legyen elfogadható ok az irtó háborura, akkor nem vetettek számot erejükkel; mert ennek azután nem képes semmi féle emberi hatalom gátat vetni, még a híres husos fazék sem, mely pedig tudvalevőleg a nagy hangzású elvek harczaiban oly döntő szerepet játszott.

Azok az agrár és szociálista munkás mozgalmak, melyek időnként meg-megújulnak, komoly intő jelül szolgálhatnak mindenkinek, hogy van még egy harmadik elem is, mely a katolikusokra ráerőszakolt eme harcza bele fog szólni.

Ez ki fogja venni a maga részét belőle és azon mértékben, amint a liberálisok vad hajszájának sikerülni fog a népet, nemcsak a katolikusok, de valamennyi felekezetből a keresztény vallás-erkölcs elveiben megingatni, fog majd szaporodni a vörös szociálisták tömege, a mint a porosz kulturharcz fáján is hasonló fanyar gyümölcsök termettek.

A liberálisták Magyarországon csak párturalmi hatalmának megtartásával gondol; egyébbel semmivel.

A haza jóléte, a nemzet egyetértése és a magyarság jövőjének biztosítása: ez eszébe sem jut.

Ezért harcmodora éppen egy eliteli törekvéseit, mint hazaáruláshoz hasonló önzése.

V. G.

mindig ugyanaz legyen a neve. És mennyi művészetet lehet bemutatni egy ilyen nyomorult éhező csoport lefestésénél! Az alak? egytől-egyig kiváló hűséggel és igazsággal vannak megrajzolva. A művészet feladata valamely eszmét minél egyszerűbb eszközök által kifejezésre juttatni. Da Molin festménye egészen művészi kivitelű.

Reid J. (London) Vak hegedűséről nincs sok mondani valóm, elég annyit fölemlítenem, hogy igen kitűnő munka és sok bámolója van.

Utolsónak következik a sorban Stuck Ferencz (München), ugyanazon Stuck Ferencz, kiknek emlékeztetés Sphynx-ét a télen megvásárolták a magyarországi képzőművészeti akadémia számára. Stuckról az ő művész barátai ugy vélekednek, hogy igen nagyszerű eszméi vannak, jól is tud rajzolni, de a kivételben rendszeresen elhomályosul a művészete, vagyis a művészi kivitel rendszeren nem szokott sikerülni. Azt hiszem legilletékesebb bírálói sohasem lehetnek éppen művésztársai, a kiket sokszor ezer ezer kicsinyes érdek vezet bírálásukban, de mégis megbízható kritikául szolgálhat a fennt irt bírálót, mert ez az ítélet éppen azon barátainak véleménye, a kik az ő géniusát elismerik és meghajolnak előtte. A »Rosz lelkiismeret« a legújabb festménye csak megerősíti ezt a vélekedést. Az eszme, mit kifejezni akar, nem is új. Hogy a bűntudat nem hagyja pihenni az embert, az az eszme egyidős az emberiséggel. Költők, művészek számtalan módon és alakban

örökítették meg. Eszembe jut egy művész és egy író. A művész: Boecklin Arnold, a kit Tician mellett emlegetnek, az író, Hugó Viktor. Boecklin képe egy gyilkost mutat be. A háttérben áll három iszonyatos női alak, a kik csak a pillanatot várják, a melyben a gyilkosra rohanjanak. Az egész kép megrendítő hatással van a szemlélőre. A másik a Hugó Viktor Kainja. A testvérgyilkosnak lelkére hull egy csepp megölt öcsésének véréből. És az a csepp vér éppen elégséges arra, hogy az örökkévalóság kerestül égesse lelkét. Ismeretlen helyeken, erdők rengetegében bolyong, de egy szem folyton fölötte lebeg és őt nézi. A föld alá temetkezik. Mindhiába! Az a szem akkor is csak ott van fölötte, és csak őt nézi. — Stuck alakja egy sötét, csaknem egészen meztelen alak, aki szintén bolyong, vagyis inkább rohan, míg feje körül a levegőben félig fátyolozott alakok usznak, és kísérik bolyongásának véget nem érő utjain. Az egész színezés sötét, a mi kétségkívül megfelel a lelkiállapotnak. Hanem azért a kép nem teszi ránk azt a mély, megrendítő hatást, mint a minőt tennie kellene. Mintha igen kicsinyes volna ahhoz a nagy eszméhez képest. Legalábbis ha az ember előbb látta a Boecklin képét, a Stuck képének hatása elmosódik, habár a főalakja, a tágra nyílt szemekkel rohanó alak, igen jó.

A feje körül lengő női alakok is igen sablonszerűen vannak odavetve, és mondhatni minden mélyebb kifejezés nélküliek. A fölfogás

eredetisége által lehet a legismertebb eszmének is új alakot adni, új érdeket kölcsönözni. Épen ebben van a genialitás. Azonban Stuck még a fölfogásban sem bizonyította be genialitását.

A meztelen művészetnek is van néhány lelkes képviselője. Névleg is fölemlítem Maurin Ch-t Párisból, a ki nem kevesebb, mint hét darab egészen és félig meztelen női alakok szerepel a kiállításán. Festői babérait egyiksem gazdagította még csak egy leveleskével sem.

Még egyet fölemlítek, még pedig Putz Leót Münchből. Milyen idő és milyen kép! Egy alvó nő (persze egészen civilizált), ágya fölött álomkép gyanánt légben uszó női alakok hasonló kostümében. A kép alá ez van írva: Vanitas. A hivatalos sorozat az Élet tükrének mondja. Hogy a hiúságnak miképpen és miért kifejezője, vagy pláne az életnek miképpen lehet tükrözni az a festmény, ezt nem bírtam megérteni. Az az egy vigasztal, hogy műértőbb emberek sem tudták megmagyarázni a festő ur szándékát.

És most egy pár szót a vallásos tárgyú munkákról.

Számtalanszor megfestett jelenetek, de a melyet mégis érdekelt tudnak kelteni, mert mindig lehet bennök találni valamit, a mi új mint a ma született virág, és örök mint az lsten.

Exter J. (München) festménye is ezt juttatja eszünkbe. — »Consummatum est!« Hányszor láttuk már e jelenetet! És mégsem

Báró Bánffy Dezső eszményképe.

Csak most tudtuk meg, miért nem akarja a magyar miniszterelnök, a korona ez idő szerint első tanácsosa a 67-diki alapon álló összes elemek egyesülését.

Báró Bánffy Dezső ugyanis annyira a helyzet urának képzeletét magát, még a koronával szemben is, hogy nem is tartja szükségesnek régi balközépi törekvéseit eltilkolni, amelyeket pedig az atyamester Tisza Kálmán még mindig szegre akasztva tart, hogy alkalom adtán onnan levegye s nyíltan Kossuth Ferencz mellé álljon csatlósának.

A miniszterelnök ugyanis a hódmezővásárhelyiek függetlenségi pártiakkal tarkított szabadelvű pártiak küldöttségét fogadván, egyszerűen kijelentette, hogy az az eszménykép, amelyet a függetlenségi párt a nemzet jövőjéről alkotott, az ő eszményképe is. A nagy mondáshoz hozzáfűzte még azt is, hogy a függetlenségi párt által képviselt rohamos haladás helyett a lassabb, fokozatosabb, de biztosabb előhaladást akarja, hogy így a nemzetet megerősítve e megerősödött nemzettel könnyebben haladhassunk amaz eszménykép felé.

Valóban klasszikus nyilatkozat attól, a kire a korona bizalma a hatvanhetes kiegyezésből folyó intézmények kezelését kizta. Hiszen ezzel be van jelentve a revízió a kiegyezési törvények egész komplexumára oly világosan és oly határozottan, a mint ezt Tisza Kálmán a fuzió előtt a szélsőbb árnyalatu Madarász és társaival formulázta.

A hódmezővásárhelyiek valóban nagy hállára kötelezték a választási harc idején az egész országot, hogy egy közönséges kortesfelrandulásnak a révén ilyen nagyjelentőségű miniszterelnöki nyilatkozatot provokáltak. Hiszszük, hogy báró Bánffy Dezső miniszterelnök embere lesz kijelentésének és ez a nyilatkozat a szabadelvű párt fölliratában megy a korona elé.

Választási mozgalmak.

Tisza Kálmán ellenjelöltje.

Polgártársak!

Alólirott, mint a nagyváradi függetlenségi és 48-as párt végrehajtó bizottságának elnöke hazafiúi tisztelettel felkérem a nagyváradi füg-

getlenségi és 48-as párt elvhü és tántoríthatlan hveit, miként pártunk részéről — a nagyváradi országgyűlési képviselő jelölés céljából — a Zöldfa-szálloda nagytermében folyó hó 18-ik napjának délelőtti 11 órájára kitűzött s megtartandó pártértekezleten a lehető legszámosabban megjelenni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1896. október 15.

Hazafiúi üdvözléssel

Szokoly Tamás,

a'elnök.

A magyar-csékei mandátum.

A kormánypárt központi intézői tegnap értekezletet tartottak a csékei mandátum ügyében. Beöthy László főispán azzal akarta a pártoskodást elsimitani, hogy mindenáron Korda Andor a fellépéstől való elállásra szándékozott birni. Azonban Korda Andor minden kapacitálás daczára hajthatatlan maradt s kimondta, hogy mivel benne választóiknak bizalma van, szándékától el nem áll. Jelenleg tehát úgy áll a dolog, hogy Korda is és Goldis is fellép kormánypárti programmal. Mint beszélük, abban az esetben, ha mindkét kormánypárti jelölt fog küzdeni a mandátumért, az ellenzék is állít jelöltet. Hogy kit szándékoznak bizalmukkal megajándékozni, legközelebb elfogják dönteni.

Mint halljuk, Goldis János visszalép, mivel fölöttes hatósága, valamint illetékes hitsorsosai összeférhetetlennek tartják püspök-helynöki állását a képviselői mandátummal, különösen pedig a papi esküt a kormánypárti s liberális egyházpolitika támogatásával.

Biharon nagyon gyengén áll a kormánypárt. Tegnap a központi szolgabírósg kivonult Biharra s ellátta a mameluk választókat lelkesítővel; két kocsiderék Tisza László zászlót is vittek magukkal. A szabadelvű párt értekezletén kénytelen-kelletlen elfogadták Tisza László jelöltségét, de a különben is kevés számú szabadelvű választók körében nagy az elégtelenség; sokkal szivesebben néznék Ertsöy Géza jelöltetését, mint a kormány által rájuk erőszakolt Tisza Lászlót. A tegnapi pártértekezlet után nagy kortesmurit csaptak.

Az ugrai kerület szabadelvű pártja is tegnap tartotta jelölő értekezletét, kisszámú választó polgár jelenlétében. Az oláh községek voltak jobban képviselve. Tisza Istvánt jelölték a szabadelvű párt jelöltjéül. Hir szerint Szathmári Mór Kossuth-párti jelölt visszalép.

A nagyszalontai kerületben, úgy látszik, sikerül az ellenzéknek ifj. Balogh László köré csoportosítani, s ez esetben a szabadelvű pártot legyőznék. Tegnap tartotta a kormánypárt értekezletét s Lovassy Andor m. I. aljegyző-

zőt jelölte, a ki vasárnap tartja programbeszédét.

Berettyó-Ujfalu. Berettyó-Ujfaluban Csapó Dezső elnöke alatt a szabadelvűpárt tegnap délelőtt 11 órakor ülést tartott. Az ülés nem a legnagyobb érdeklődés mellett ment véghez s Csapó Dezső indítványára egyhangulag Szunyogh Szabolcsot jelölték a képviselőségre.

Nagybecskerek, okt. 15. (Saját tud. táv.) Gr. Nákó Kálmánnal a szabadelvűpárt jelöltjével szemben Telbisz tiszti ügyész lépett fel nemzeti párti programmal.

A városi tisztviselők fizetésemelése és a községi adózók.

— A belügyminiszter határozata. —

Hosszu nyolcz hónapon keresztül várta Nagyvárad városi-, kezelő- és segédsemmélyzete, hogy mikor s miként határoz a belügyminiszter a törvényhatósági bizottság által megállapított fizetésemelése ügyében.

Sűrű időközökben érkeztek kősa hírek a fővárosból, hogy a szervezeti szabályzat és ennek keretében a fizetésemelések és új állásrendszerezések már megnyerték a miniszter jóváhagyását Akármelyik főbb városi tisztviselő a fővárosból, hazajött örömet csinált tisztviselő-társainak az újsággal, hogy megvalósul a fizetés javítás.

Tegnap végre megérkezett a város házára a régen várt határozat s bizony csak vegyes örömet keltett, mivel a miniszter ezuttal a közgyűlés által elfogadott formában nem hagyta jóvá a szabályrendeletet.

A városi tanács olyan javaslatot terjesztett az ez évi január 22-én tartott közgyűlés elé, a mely szerint az új állások rendszerezése és a fizetés emelés évi 46,936 frttal több kiadást róna a városi pénztárra és az adózókra.

A közgyűlés azonban úgy találta, hogy a tanács által javasolt fizetésrendezés nem arányos és adakozó jókedvében csak úgy dobálta a százasokat egyes állások dotálásánál. És éppen ez az indokolatlan bőkezűség buktatta meg a fizetésemelést. Teljesen bevált azon városatyának a jóslata, aki a közgyűlés után azon nézetét fejezte ki, hogy a törvényhatóság a bőbezűségével lehetetlenné tette az egész doigot.

A közgyűlés ugyanis a tanács által javasolt 46,936 frt évi többletkiadást 54,114 frtra emelte, vagyis 7178 frt olyan tulkiadást állított elő, a melyre még a főszámvevő sem talált fedezetet.

tudnak közönyösen elmenni a kép előtt. Megnézzük azt a lehajtott véres főt, azt az egészen elkínzott, elgyötört alakot. Nem hagyjuk tekintet nélkül a megtért rablót, aki együtt ment az Urral a paradicsomba. És annak a másikkak, kinek arcánál csak a lelke feketébb, annak is jut egy tekintet. Az még most is káromkodik, most is agyarkodik a mesterre. És mehetnének-e tovább anélkül, hogy egy részvételteljes tekintet ne vetnénk a roskadozó szűz Anyára? Milyen más most az az alak! Nyomasins annak az igéző szépségnek, mely a pogány Dénest csaknem térdre borulni kényszerítette, mert a valóságban tükrözte vissza az istennők összes képzelet ragyogását. Most csak a koporsót juttatja eszünkbe. Nem hiába bámulja olyan erősen az a három-négy alak onnan a háta mögöl, mintha csak — tapsolni akarna. Mert az a kép hibája. Mária ájtatlan roskad szt.-János karjai közé. Ez a jelenet erősen színpadias. Legalább is nem való a kereszt alá. . . .

S milyen kedves az a kis jászoljelenet abban a rozoga istállóban. A mosolygó, boldog szűz Anya mutatja isteni kisedét annak a három-négy szűszkefűrtös babának. Azok úgy örülnek neki. Mert ide nem veti árnyékát az a nagy, véres keresztfa, és mert az ártatlan Jézuskának csak az ártatlanok tudnak igazán örvendezni. . . . A kép festője Havenith H. (München.)

Uhde F. (München) három biblia tárgyú képpel szerepel: Krisztus beszéde a hajóból, Krisztus és Nikodémus, A napkeleti bölcsék. Ez utóbbit megvette a magdeburgi városi muzeum. Mind a három kitűnő kép, főleg a »Krisztus és Nikodemus« képen a Nikodémus alakja feltűnően igaz és hű.

Vég van egy Krisztus életéből vett jelenet czime: »Az ember fia«, festője pedig Skredsvig Chr. (Eggedal, Norvégorsz.) Ezt azért említem fel, mert teljesen Rembrandt hatása alatt áll. Rembrandt-nak t. i. az v. nev. százforintos lapjában (Christ aux cent florins) van egy száraz tüvel készült karczolata. Itt Krisztus úgy van bemutatva, mint a nép Krisztusa, a szegények megváltója. Egy feamand pinczében áll; rongyos koldusok, nyomorultak nyujtják feléje kezeit; egy esetlen parasztnő erősen rászegzett szemekkel s mély vallási meggyőződéssel tekint rá; targonczán beteg hoznak; egész sereg nyomorultnál nyomorultabb veszi őt körül. Nehány otromba polgár s egy nagy hasu polgármester közönnel nézi a tömeget, de Krisztus áldólag terjeszti föléjük kezét s egész alakját természetfölötti fény önti el, bevilágítva a nyomoruság tanyáját. Skredsvig képe ugyanaz. Nincs annyi alak rajta, de azért még a közönyös polgárokat és polgármestert is megtaláljuk, ugyszintén a targonczán tolt beteg nőt is. Az egészben csak az a különbség, hogy Krisztus egészen modern öltözetben van

feltüntetve; olyan, mint a néptanító. Semmi természetfölötti benne; egészen az ember fia.

Igaz ugyan, hogy Taine szerint a művész felfogása ellen nem lehet felszólalnunk, mindenki úgy foghat föl valamit, a hogy akarja. Az Istent számtalan különböző formában fogják megfesteni, mert minden nép s minden egyes ember más más alakban gondolja el magának. Azt pedig, hogy melyiknek felfogosa felel meg inkább a valóságnak, azt eldönteni nem lehet, minthogy az Isten bizonyára nem olyan. Így találjuk különböző ezer és ezer különböző alakban Krisztust, a b. Szűzet, sőt egy és ugyanazon művésznél is más és más formában. Így, hogy ismét Rembrandtot hozzam elő, az ő Emmauszi vacsorájában már egészen más alakja van Krisztusnak, mint a fennebb említett százforintos lapban, Itt az Üdvözítő egy feltámadott, de hullaszerű alak, sárgás arczán a fájdalom visszatükrözésével, mint a ki érezte a halál gyötrelmét és a sir hidegségét. Így aztán a bibliai jeleneteket is megtaláljuk egészen modern alakban megjelenítve sokszor mély, nagyou mély értelemmel. Példá., hozok föl rá.

Veronese az utolsó vacsorában egy velenzei pompíju luxuslakomát rajzol, a hol minden csupa fény és ragyogás, s a hol selyem könnyűsös nemesek, brocat ruhás nevetgélő hercegnők közt ül a mester.

A házasságtörő nő francia művésze szin-

Helyén valónak találjuk a városi tisztviselők fizetésének rendezését, emelését, mert tudjuk, hogy a jelenlegi fizetések éppenséggel nincsenek arányban a megélhetési viszonyokkal; ethikai szempontból is csak helyeselhetjük a tisztviselők helyzetének javítását célzó intézkedéseket, azonban csak akkor, ha az a város polgárait nem ró elviselhetetlen terheket.

A kérdés már most az, hogy a miniszter nem tartja-e soknak, ha az adózó polgárok terhei a fizetésemelés céljaira tetemesen sulyosbbitatnak, de már ahhoz nem járul, hogy a fizetésemelésben az összes városi alkalmazottak méltányos arányban részesüljenek, amint ezt a közgyűlés határozata jogos alapon célba vette.

Már pedig igazságos mérték szerint kell mérni és ez okon a közgyűlésnek, ha majd ez ügy ismét eléje kerül, össze kell egyeztetnie a sulyosan megadóztatott polgárok érdekét a fizetésjavításra szorult városi tisztviselők jogos igényeivel, de úgy, hogy ne csak a polgármester s főbb tisztviselők részesüljenek a jótéteményben, hanem a szegényebb ellátású s inkább megszorult alsóbb városi alkalmazottak is méltányos arányban.

Az ügyállás egyébként a következő:

A miniszter leiratában kifejti, hogy már a tanács által javasolt fizetésemelés és az új állások 8²/₃, illetve 3⁹/₁₀% közzé kell emeljenek, a mi a közgyűlés által még emelt 7178 frt kiadás által körülbelül újabb 2⁹/₁₀-al emelkednek; tehát ha a közgyűlés határozata megvalósulást nyer, könnyen mintegy 10% községi adó emelés válhatnék elkerülhetetlenül szükségessé.

Ilyen terhet pedig Nagyvárad város polgárai a jelenlegi nyomott viszonyok mellett aligha bírnának el.

Kijelenti azonban a miniszter, hogy a tanács javaslata alapján hajlandó a fizetésemelést jóváhagyni, annál inkább, mert ő is helyénvalónak látja, hogy a régebben, az akkori körülményeknek megfelelőleg kiszabott fizetések ma már nem felelnek meg az életviszonyoknak.

Most a közgyűlésen a sor, hogy a kérdést mielőbb a miniszter óhajához képest oldja meg s addig is legalább gondoskodják az eddigi drágasági pótlék megadásáról.

*

A belügyminiszter 13 oldalra terjedő leiratban értesíti Nagyvárad városát a szervezeti szabályrendelet változtatása s ennek keretében a fizetés rendezés és új állások szervezését érintő határozatáról.

A leirat aprólékosan tárgyalja a szervezeti szabályzatot s külön a pénzkezelésre nézve

rendel el apróbb változtatásokat. Kijelenti, hogy a közgyűlés határozatát a pénzügyminiszter meghallgatása után tárgyalta.

Lényegesebb módosítás, hogy a városi adóhivatal délután is tartozik az adóhátralékoktól befizetéseket elfogadni.

A miniszteri leirat érdemlegesebb részét különben érdekesnek tartjuk a következőkben szó szerint közölni:

A pénzügyminiszter — a leirat szerint — megjegyzi, hogy az új adóhivatal tervezett tisztviselők létszáma, az adókövetési osztály rendszeres elöljárására, nem elégséges, a mint azt a tapasztalat is bizonyítja, mert az 1896. évi adó összeírás a személyzet csekélyisége miatt 3 hónapot vett igénybe és e miatt a lajstromok betérjesztésére kitűzött határidőt a városi adóhivatalnak betartani nem lehetett; minélfogva az adókövetési ügyosztály számtisztviselők létszámát legalább 8 számtisztviselőre kívánja megállapítani.

Az adóbehajtási ügyosztály létszámát illetőleg pedig megjegyzi, hogy tekintettel arra, miszerint Nagyvárad város majdnem 40 ezer lakost számlál és 6 városrésze van, mely városrészekből a Nagyvárad-Olaszi és Újváros részek a legnagyobbak, a szabályrendeletben felvett 4 végrehajtó és becsüs nem elegendő; minélfogva a végrehajtói létszám legalább 8-ra felemlendő lenne és pedig úgy, hogy a fentebb említett két nagyobb városrészben állandóan 2—2 végrehajtó, a 4 kisebb városrészekben pedig állandóan 1—1 végrehajtó alkalmaztassék; a becsüsök létszáma pedig, tekintettel az 1883. XLIV. tcz. 58. §-ára, mely szerint a végrehajtásnál 2 becsüs alkalmazandó, szintén megfelelőleg felemlendő lenne.

A szabályrendelet 176. szakasza 2. bekezdése, mely szerint az I. és II. fokú számtisztviselők a polgármester által előléptetés folytán lennének betöltendőek, törlendő, mert a segéd- és kezelő-személyzethez tartozó mindezen állások a törvény szerint a közgyűlés által választás útján töltendőek be.

A 221. §-ban megállapított napidijakat (küldetéseknél) egybehasonlítva az állami és más törvényhatósági alkalmazottak napidijaival, túlmagasoknak és a szükségnek nem megfelelőnek találván, ezen megállapításhoz jóváhagyással nem járulhatok. Nem lenne azonban észrevétel az ellen, ha a napidijak a következőképpen állapítottatnának meg:

I. osztályu napdíj 8 frt

II. » » 6 frt

III. » » 5 frt

IV. » » 3 frt.

Áttérve ezek után a szabályrendelet 216. §. és a kezdetben idézett közgyűlési határozat azon rendelkezésére, melyek szerint a szab. rendelet 216. §-a alatt elősorolt tisztviselők és

egyéb városi alkalmazottak, valamint a közzégi jellegű iskoláknál alkalmazott tanítók, tanítónők és szegődvényesek illetményei rendezettek és részben új állások rendszeresítették, mindenekelőtt kijelentem, hogy részemről sem kívánok kifogást tenni az ellen, hogy a városi tisztviselők és egyéb alkalmazottak régebben megállapított fizetései a jelenlegi viszonyok szükségleteihez mért szabályozást nyerjenek és a városnak ezt célzó határozata ellenében észrevétel nem nincs is.

A város rendes kiadásainak tetemes emelésével járó ezen fizetésemelések engedélyezésénél azonban tekintettel kell lennem a város háztartásának helyzetére, jelenlegi és jövőendő pénzügyi erejére.

A városi főszámvevőnek az iratok közt fekvő jelentése szerint ugyanis, melyben a fizetésemelések és új állásrendszeresítések czimén előállandó többlet-kiadás 46,936 frttal lett felvéve s ily összegben hozatott a tanács által is javaslatba, holott a közgyűlés határozata folytán a többlet a közmunka és közevetvám-alapra eső rész beszámításával 54114 frtnyi összeget, az ezen két alapra háritaudó kivánt összegek beszámításával pedig 48,878 frtot tenne ki, a városi tanács által javaslatba hozott rendezés mellett is 8 két harmad százalék, illetőleg 3 kilencz tized százalék városi adóemelés válhatik szükségessé, mely esetben a városra tetemes újabb teher hárulna.

Ezen főszámvevői jelentés adatai azonban a városra hárítható terhek mérvének meghatározásánál biztos alapot még azért sem szolgáltathatnak, mert nem hagyható figyelmen kívül még azon körülmény sem, hogy a főszámvevői összeállítás bevételi részének 25. tétel a) c) és d) pontjai alatt állandó jövedelemként felvett és 114,000 korona, vagyis 57,000 forint tekintélyes összeget képviselő bevétel a város javára 111718/895. szám alatt kelt leiratomban értelmében csak időlegesen, vagy az állammal szemben fennálló bérleti időtartamára lett engedélyezve, mely bérleti idő az a) és c) pont alatt foglalt bor és sör fogyasztási illetékre nézve 3 évben, a d) pont alatt foglalt szeszfogyasztási illetékre nézve pedig feltétlenül egy évben s feltételeken szintén csak 3 évben lett megállapítva. Továbbá a főszámvevői összeállítás bevételi részének 26. tétele alatt a kormányhatósági elbírálás alatt álló szabályrendelet alapján, birtokváltási illeték czimén előirányzott 20,000 korona vagyis 10,000 frt ez idő szerint még szintén bizonytalan.

Ezek szerint számot kell vetni azon eshetőséggel is, hogy ezen jövedelmi források elmaradása vagy csökkenése, illetőleg fel nem használása a városi adó %-ának okvetlen tetemes felemlését vonná maga után.

Már ezen helyzet is óvatosságra int. Magától értetődik ez jelentékenyen rosszabbodik azon 7208 frtnyi többletkiadással, melyet a közgyűlés a főszámvevő és a tanács javaslatain túlmenve, megszavazott. Ha tekintetbe vétetik is mindaz, a mit a főszámvevő előterjesztésében a pénzügyi helyzet hátrányosabbá válásának valószínűsége érdekében felhoz, kétségtelen, hogy az említett 7208 frt többletkiadásra az sem alkalmazható, mert ez sem a főszámvevő, sem a tanács számításában fedezettel semmiképpen sem bír.

Mindezek egybevetésével, habár, mint fentebb jeleztem is, a szóban levő fizetésrendezés ellen egymagában kifogást tenni nem kívánok, sőt azt ezennel egyben jóvá is hagyom, annak tényleges foganatosítását csakis a városi háztartás egyensúlyának lehető biztosításával tartom megengedhetőnek.

Minélfogva tekintettel még arra is, hogy a pénzügyminiszter ur az adóhivatal tisztviselők létszámát emeltetni kívánja, a közgyűlési határozattal megállapított fizetésemeléseket okvetlenül leszállítandóknak tartom oly összegre, hogy a fizetésekkel mutatkozó összemelkedés ne haladja felül azon összeget, mely a tanács által javaslatba hozatott és ilyképen a tervezett fizetés rendezés és állás-rendszeresítés kérdése akként nyerjen megoldást, hogy az a város és a lakosság jól felfogott érdekében, a városi pénztár és adózók újabb nagymérvű megrohheltesének elkerülésével eszközölhető legyen.

A folyó évi márczius hó 8-áról 8666. sz. a. kelt jelentéssel felterjesztett ügyiratok vissza-

tén modern formában tünteti föl a bibliai történetet. Fényes szalonban ül az Űdvözítő — frakkban, a lábait elöl leborulva a házasságtörő asszony. Ha első pillanatban nevetséges is, de kétségkívül mély értelme van a képnek.

Mindezzel tehát csak azt látjuk igazolva, hogy a művész felfogása szabályos, és minden művész úgy foglalhatja föl akár az istenséget, akár az eszméket, a hogy akarja. Művészi szempontból tehát a fölfogás szabadságát el kell ismernünk.

Azonban sem az Isten, sem az isteni személyek tulságos antaspomorphizálása, sem a szent eszmék és dolgok erősen világias színezése nem jogosult. A tulságos realizmusra törekvés nyilatkozik az ilyen képen.

Pedig, a művész legyen idealista. Ne az eszmét rántsa le az anyagiság durva sarába, hanem az anyagot igyekezzék megtisztult alakban az eszmény magaslatára helyezni. Ne az Istent hozza le az emberek közzé, hanem az embert emelje föl az égbe. Hiszen ezt a földet látjuk mindennap, bármennyire óvjuk magunkat, a sár mégis ruhánkhoz tapad, a por torkunkra száll. Egyebet óhajtunk, a mi a por és sár fölött van, a mi fensőbb, magasabb, a mivel szemben érezzük, hogy csak emberek vagyunk. Igaz, hogy a gyöngy a sárban is gyöngy, onnan is kicsillámlik; de ne feledjük, hogy a gyémánt a legdrágább kő, s mégis csiszolatlan állapotában (a maga durva valóságában)

értéktelen kődarab. A tulságos realizálás is értéktelenné teszi a művészet gyöngyét. Az eszményítés az igazság realizmusával egybekapcsolva lehet a művészet célja. — És még egyet! Azok a modern képek minden komolyságuk daczára a nevetséges hatásával vannak ránk. Azt mondják, hogy csak nem műértőkre. Elhiszem, de egy komoly tárgy, valódi remek mű előtt sohasem jut eszünkbe a nevetés . . .

Most pedig, hogy erősen unalmassá ne legyek, csak névleg említem föl még néhány igen jó, vallásos tárgy kép szerzőjét. Ezek: Brangwyn S. London (Szt. Simon áldozása) Laupheimer A. München (A klastrom czellájában). Leenpoels J. F. Brüssel (A templomban). Thoma H. Frankfurt (Vasárnapi nyugalom) és végül Dettmann L. Charlottenburg, ki egy harmas képpel szerepel, melynek czime: A munka. Az első részen az anya kenyeret vág az ebédhez; a gyermekek az apával együtt imádkoznak. »A mi mindennapi kenyerünket«. Második rész a tulajdonképpeni munka. Nagy kalapcsokkal és fogókkal ráfot huznak föl egy kerékre. Harmadik részben az ifju indul vándor utra, munkát tanulni és keresni. Az öreg, a kitől bucsuzik, Jób szavait intézi hozzá: »A mi életünk legfennebb hetven év . . . s az is csak munka és fáradság«. . . . A kép kitünő.

küldése mellett felhívom tehát a város közönségét, hogy a szabályrendelet-tervezet egyes szakaszaira nézve tett észrevételek alapján a szabályrendelet megfelelő helyesbítését, ugyszintén a fizetésrendezés és állás-rendszeresítés kérdését a fentebbiekben megjelölt határok közt újabb megfontolás alá vegye s az e részbeni módosítások illetőleg aránylagos illetmény lezállítás iránt hozandó határozatát hozzám annak idején mutassa be.

Ezen rendelettel a közgyűlési határozat ellen közbetett felebbesések is elintéztettek tekintendők.

Budapest, 1896. október 9.

Perczel.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

- Október 16. Bihar megye rendkívüli közgyűlése.
 17. A megyei központi választmány ülése.
 18. A főreáliskola palotájának felavatása.
 18. A nagyváradi 48-as függ. párt közgyűlése a Zöldfában d. e. 11 órakor.
 19. A biharm. nőegylet árvaházának megnyitó ünnepélye és az »Erzsébet« táncszertély.
 25. A nagyváradi polgári lövészegyesület zárólvészete a Rhédey-kertben.
 28. Nov. 6. Képviselő-választások.
 28. Esküdtársi tárgyalás Nikolits Döme aradi ügyvéd ellen.
 29. A Kossuth-szobor leleplezése Bihar-Diószegen.

° **A király vadászaton.** A király Kerepesen vadászott. Kiséretében voltak Lipót herczegen kívül, Paar gróf főhadsegéd, Dietrichstein hg., Alberti gr., Cavriani gr. szárnysegédek és Konte Mercati Lilien br., Kerzl udvari orvos. A toscanai nagyherczeg gyengélkedése miatt a vadászaton nem vett részt. Lipót herczeggel ő Felsege még többször szándékozik vadászni Gödöllőn. A legtöbb vadat ő Felsege és Lipót herczeg ejtette el.

* **Mária Dorothea főherczegnő násza.** Mint Párisból jelentik, az orleánsi herczeg esküvőjére meg akarta invitálni híveit rangkülönbség nélkül. Miután azonban az esküvő Schönbrunnban lesz és a meghívókat a bécsi udvar küldi szét, az orleánsi herczeg nem hívhatja meg valamennyi barátját. E helyett a meghívótól elesettek a herczeg elé fognak utazni nászutján, hogy dokumentálják ragaszkodásukat. A Schönbrunnba meghívott francziák a következők, az orleánsi herczeg ndvarán kívül: D'Uzes herczegnő, Luynes herczegnő, De Brissau herczeg és neje, La Tremvillo herczeg és neje, Noailles herczeg és neje, Rohan herczeg és neje, Mortemart herczeg és neje, Doudeauville herczeg és neje, Cars herczeg és neje, D'Audiffret-Pasquier herczeg és neje, tehát Francziaország legfőbb arisztokráciája, azonkívül számos politikai személyiség. A november 5-én tartandó esküvőn színielőadás is lesz, a melynek a programja a következő: I. Le piano de Berthe. Dramelet 1 felvonásban Musset-től. Szereplők: Hohenfels aszszony és Van Dyk ur. — II. Monsieur et Madame Denis. Operette 1 felvonásban. Offenbach-tól. III. Tánca. Összeállítva »Meseballet« második felvonásából, a »Rococo« három táncszámból, Sironi kisasszony és Luezza ur pas de deux-jéből és Meyerbeer »Fáklyatánczából.«

* **Uj katolikus körök.** A belügyminiszter a bodajki és besztércze bányai róm. kath. kör alapszabályait jóváhagyta.

* **A zeneiskolából.** A zene iskolában megkezdett tanítás szorgalmasan foly. Ide vonatkozólag az igazgatóság értesíti az érdeklődőket, hogy a zeneiskolai tanítás csak a **vörösbetűs ünnepnapokon szünetel**, máskor a növendékek akadálytalanul feljárhatnak, tehát azokon a napokon is, mint pl. csütörtök, vagy más, hosszabb, rövidebb ideig tartó szünetelések alkalmával is. A zeneiskola növendékei egyes órákról csakis a szüléknek az igazgatósághoz intézett és fontos okokkal támogatott írásbeli kérelmére mentetnek fel. A növendékek létszáma újabb beiratkozások által egészen 58-ra emelkedett. Olyan szám ez, aminővel a fővároson

kivül egy osztályban egyetlen zeneiskola sem dicsekedhetik. A váradai növendékek most mind az előkészítő osztályba soroztattak s jövőre fognak ebből kifejlesztetni többi a osztályok.

* **Meghívás.** A főreáliskola felavatási ünnepélyére a meghívókat szétküldtük. A törvényhatósági bizottsági tagurakat, iskolánk volt növendékeit s a tanügy barátait, amennyiben esetleg meghívót nem kaptak volna, ezen uton is tisztelettel meghívjuk az említett ünnepélyre. Hölgyek számára az egyik karzatot föntartottuk. Nagy-Várad, 1896 okt. 15. A főreáliskola tanári kara.

* **Rendkívüli megyegyűlés.** Biharvármegye közönsége ma, október hó 16-án délelőtt 9 órakor rendkívüli közgyűlést tart. A gyűlés egyedüli tárgya az országgyűlést feloszlató legkegyelmesebb királyi levél kihirdetése lesz s így rövid ideig tart. A vármegye területéről kevesen jönnek be a gyűlésre.

* **Kedvező statisztika.** Az őszi idő a legkedvezőbb a járványos betegségekre; ilyenkor lépnek fel nagyobb erővel s fertőző kórok népesítik be apró koporsókkal a temetőket. Benne vagyunk az őszben, de a kedvező pompas időjárás igen jótékony befolyással van a közegészségre. Október hó első felében Nagyváradon ronszó toroklomban 5 gyermek, vörhenyben 1 és hasihagymában 4 betegedett meg. Az összes fertőző betegségek közül csak a difteritisz okozott egy esetben halálozást. Ez az állapot elég kedvező.

* **A vasuti üzletvezetőségek átalakítása.** A magyar államvasutaknál, az osztrák államvasutakéhoz hasonló rendszert és beosztást terveznek életbe léptetni. Ugyanis a hadügyminiszter — egy értesülés szerint — azt proponálta a kormánynak, hogy a vasuti üzletvezetőségekből szervezzenek igazgatóságokat és mozgósítási célból helyezték át olyan városba, amelyekben hadtestparancsnokságok vannak. Ha e hír való volna és a kormány tényleg elfogadná a hadügyminiszter proppozícióját, jelentékeny változások állanának be a vasuti üzletvezetőségek körében.

* **Hány választó van Magyarországon?** Nyolcvannégyezerhatvenczvenhét-hétszázötvenhét-ezerkilencszázhatvanegy, a törvényhatósági joggal bíró városokra: nyolcvannégyezerhatvenczvenhét-ezerhatvenczvenhét-ezerhatvenczvenhét-ezerhatvenczvenhét-ezerhatvenczvenhét választó.

* **Megszivlelésül.** A komáromi várparancsnoknak leánya ment férjhez egy ezredeshez. A templomban szépen kihirdették magukat háromszor. Az esküvő előtt példásan meggyóntak és áldoztak. Másnap korán reggel a »civil plébános« diszmagyarban robogott végig a Főutczán, koszorus, uszályos mátkapárt várt, de bizony megsalódott; egyszerű uti ruhában jelentek meg, két tanu kíséretében. Mikor a jegyzőkönyv aláírására került a sor, egyszerűen megtagadták s 8 perc múlva távoztak a »civil« templomból. A templomban maga a vőlegény és menyasszony diszítették föl a főoltárt, a jó lelkű menyasszony egy ludi szobrot kívánt az oltár közepére; a templom kapuját föl zöldágták. A katona zenekar a kóruson várta e pazar fényű díszfogatot. A templom zsuflóságig megtelt közönséggel, mintha csak tüntetni akart volna az új rend ellen. Az esketés fényes segédlet mellett történt zenekísérettel. Ezeket látva, önkénytelenül felsőhajtottunk: »Édes Istenem, hát kinek kellett az új rend. Bárcsék az intelligencia is hasonlóképp cselekednek mindenfelé!«

* **A debreczeni róm. kath. leányiskola** növendékei e hó 18-án dr. Wolafka Nándor v. püspök plébános névnapja alkalmából ünnepséget rendeznek, melynek keretében üdvözlük az általános szeretett püspököt is. Az ünnepségre a következő meghívókat küldötték szét: A debreczeni r. k. elemi leányiskola ő méltóságára dr. Wolafka Nándor v. püspök plébános ur névnapja alkalmával, f. év okt. 18-án d. u. 6 órakor az elemi leányiskola termében ünnepséget rendez, melyre a czimzettet tisztelet-

tel meghívja a rendezőség. E meghívó csupán a czimzettnek szolgál belépti-jegyül. Az ünnepélyen műkedvelői előadások is lesznek, a melyeknek szereplői a leányiskola növendékei közül kerülnek ki. Itt adjuk a teljes műsort: Üdvözlő ének, énekiik az V. és VI. oszt. növendékei. — Lourdesi pásztorleány. Színmű 4 felvonásban. Némethöl fordítva Weisenhofer Róbert után. Személyek: Bernadette, lourdesi pásztorleány — Görög Berta, Lujza, ennek anyja — Szmrecsányi Margit; Eleonóra, walcheimi herczegnő — Szmrecsányi Ilona; Zsófia, Elza, gyermekei — Farkas Viola, Kubay Mariska; Anna, nevelőnő — Havi Rózsa; Emma, Sarolta. Amália, Józsa, Margit, Ilona, lourdesi kis leányok — Szarukány Lili, Réthy Mariska, Engesszer Janka, Donogán Katicza, Pongrácz Miczi, Zsiray Antónia; Elnök — Csillag Irma, Zászlóvivő — Nyilas Ilona, Fehér urnő — Török Erzsike. Órangyal — Tóth Annuska. Angyalok: Papler Erzsike, Patay Etelka, Kurián Margit és Ujváry Margit. — A nagyapó öröme. Éldkép a magyar népeletről. Nagypó — Paraszkay Erzsike, Nagyanó — Szmrecsányi Margit, Meny — Nyilas Ilona. Unokák: Zun Rózsika, Pongrácz Miczi, Engeszer Ilonka, Titz Lajos, Róth Annuska és Kiss Mariska. — Áldás, alkalmi éldkép. Áldástkérő alakok: Hrabéczy Anna, Vámos Stefi és Fridl Ida. Áldó alak: Török Erzsike. Az áldás személyesítői: Torday Margit, Spiegelhalter Laura, Szuhán Bella, Tóth Jolán, Bárdos Mariska és Tóth Anna. Üdvözlő beszéd, mondja: Görög Berta.

* **Aradváros és az osztrák hivatalos lap.** Az osztrák hivatalos lap közli, hogy a királyné megengedte Arad városának, hogy Pernyávkülváros ezentul »Erzsébet királyné külváros« nevet viselhesse. A magyar hivatalos lap egy szóval sem emlékezik meg ezen engedélyről. Általános feltűnést kelt és magyarázatát nem tudják találni annak, hogyan került ezen közlés az osztrák hivatalos lapba, melynek a dologhoz semmi köze sem lehet.

* **Tűz a nagyváradi hegyen.** Tegnap éjjel, a nagyváradi hegyen özv. Györfi Józsefné szőlőjében a pajta kigyulladt. Daczára az egybegyűlt szomszédok munkálkodásának, teljesen leégett. A helyszínen ma reggel megjelent Márkus János hegybíró és az esetről felvette a jegyzőkönyvet. A tűz keletkezésének oka még nincs kiderítve. Valószínű, hogy gondatlanságból keletkezett, azonban Györfi név-jét is gyanúsítja, mivel rossz viszonyban élnek, a tűz elkövetésével.

* **Tisztviselők s a választások** A pozsonyi állami tisztviselők a következő megszivlelendő kiáltványt bocsátották ki kartársaikhoz: »Egyesüljünk választókerületenként, alakítsunk végrehajtó bizottságot, tudásuk változatlan határozatunkat a jelöltekkel, ez pedig: a szolgálati pragmatika és az 1893. évi IV. tc. azonmali életbeléptetése. — Ne adjuk szavazatunkat olyan jelöltekre, kik kívánatunk támogatását meg nem ígérnek. Ellenben ott, a hol számunk a választók számának többségét teszi, állítsunk magunk közül jelölteket, kik független gondolkozásuak és a liberális eszmékért lelkesednek, — kiket a szavazásnál nem a pártérdek, hanem egyéni meggyőződésük és a haza érdeke vezérel. Eddig is azért voltunk az államnak mostohagyermekai, mert mint rabszolgák hallgattunk, képviselőválasztásoknál a kormány jelöltjeire szavaztunk, kik érdekeinkkel mítsem törődtek. Nem volt eddig senki, ki viszonyainkat tüzetesen ismerte volna, hogy érdekeinkben szót emelhesen, — nem volt, a ki panaszainkat az ország színe előtt tolmácsolja; — de szünjön meg ez az állapot a második ezredév hajnalán. Egyesüljünk tehát és teljesedjék a közmondás: »Segíts magadon az Isten is megsegít!«

* **Kaland a katonavárosban.** Grósz Simon, csendes izraelita. Egy kis boltja van a katonavárosban s e bolt előtti lőczán szokta meghányi-vetni a haza sorsát, néhány hitsorsosával. Ez alatt a boltját egy szolgálóra kizta, ki hűségesen szolgálta ki a pálinkát, meg a rizskását. Nem is sejtette az öreg Grósz, hogy milyen veszedelmes ördög lakott e cselédleány, N. Mariska szívében. Szerelmes volt egy szekeresbe, a ki, míg az öreg a ház előtt beszélgetett, belopózott a boltba, és teljesen elhódí-

totta a leányt. Tegnap aztán végre elhatározták hogy elszöknek. Még ez nem lett volna baj, hanem összepakoltak a boltból egy egész paktáskával, sőt még a kasszát is megdézsmálták, a pálinkát azonban nem bántották, aztán a bolt hátulsó ajtaján elillantak. Az öreg erre kénytelen-kelletlen abba hagyta a politizálást és keserű arccal mondogatta: „Regény! Össe meg a csoda, regény!”

* **Tejfeles biciklista.** Mulatságos jelenetet csinált egy kereskedő-segéd, ki rémséges kedvel kerekedett a Piaczon keresztül kedves biciklijével. Hanem a nagy gyorsaságnak következménye lett, mert egy szegény tejfeles kofát felkötött kosarával együtt s maga pedig szintén a kofa asszony mellé terült a földre — a tejfeibe. A rend öre gyorsan ott termet — mert közel volt a városháza — s a biciklistát bekísérte a rendőrségre.

* **A bős Ullmannról** szól a nóta.

„Bős Ullmann ur azt üzeni,
Ezt a zászlót függesszék ki:
De a háznagy azt mondja ám,
Nem ur itten Tisza Kálmán!”

Ezen megverszifikált esetnek prózai értelme szól pedig ekképen: A váradi kóser szavazatok monopóliumos lieferása és a váradi szabadelvű párt generálisa az országos generális bankettjéről hazatérkezvén s meghálálni akarván a kegyes vállvergetéseket és nemkülönben a jó pesti menüt, alig hogy az utiport magáról lerázta, kemény rendeletet ad vala ki egy városi tűzoltónak, hogy egy Tiszazászlót azonnal vigyen ki a Katonavárosra, hol a „Népkör-re” kitűzendő. Jött vala pedig a háznagy és megmagyarázván, hogy: 1-szor a körnek politizáló joga nincs, — 2-szor a körben különböző pártállású tagok vannak, — 3-szor Ullmann ur a körnek nemcsak nem választmánya, de tagja sem. — A dieső jelvényt legott levétette és visszaexpediálta.

* **Aganeskiállítás.** A budapesti Vigadó kistermében e hó 20-án nyílik meg az ezidei aganeskiállítás. Az eredmény számra nézve bizonyosan nem fog hátrább állani, mint az előző években, de hogy minőségre nézve jobb lesz-e vagy rosszabb, azt megtudjuk a kiállításból. A vadászok kiváló érdeklődéssel várnak egy aradmegyei szarvasaganesra, melyet Nádasdy Ferencz gróf birtokáról szállítanak fel.

* **Áradás Triestben.** Október 14.-ről távirozzák: A mult éj óta erősen esik. A város legnagyobb része víz alatt áll. A közlekedés szünetel. A házak és raktárak bejáratait elárasztotta a víz. Délután a felhőszakadás megszűnt és az utcákon feltorlódt a sártömegek lassan lefolytak. Az árvíz előreláthatólag nagy kárt okozott.

* **A közs. polgári leányiskola énektanítása.** Beleznay Antal, a községi iskolák énektanára, azzal a kérelemmel fordult Nagyvárad város tanácsához, hogy a községi polgári leányiskola részére vásároljon, vagy béreljen ki egy zongorát. A bangszer hiányát rendkívül érzik az ének tanításnál.

* **Tűz.** Várad-Velence mellett tegnap este 8 óra után kisebb tűz ütött ki. Egy krumpicsősznek egy szobából álló lakása égett le. A tűzoltóság kivonult, de szükség már nem volt rá.

* **Elgazolás.** Tegnap délelőtt a nagypiaczon oly gyorsan hajtott egy vidéki szekeres, hogy egy az uton keresztül menő öregasszonyt elütötte, aki bal karján és arcán könnyedén megsebesült.

* **Nemeth Sándor gyógyszerei.** Nemeth Sándorra rájár a szekérrud. Alig hozatja meg a gyógyszereket, a rendőrség ismét és ismét elkobozza tőle. A mult hónapban koboztak csak el néhány láda gyógyszert. Azonban újra hozatott s ez ismét fülébe ment a rendőrségnek. Tegnap aztán megint elkoboztak tőle két láda gyógyszert. Nemeth Sándor azzal vizsgálta magát, hogy nincs más dolga a rendőrségnek.

* **Korteszvilág.** Hogy a képviselőválasztások szövege erősen fujdogál azt másként is éreztük, nemcsak abból, hogy pártértekezletek, programbeszédet tartatnak itt is, ott is, meg hogy már a piros és fehér tollak oda szegődtek a kalapok mellé. Legjobban mutatja, hogy erősen készülődnek a választásokra, az a körülmény, hogy minap minden üveg kereskedés előtt egy pár falusi kocsi állott meg, melyek-

ken literes és három deczis üvegeket liferáltak haza. Ki sell egészíteni az állományt, mert sok török majd össze az ivó asztalán és az ivók fején.

* **Előadás a láthatatlan sugarakról.** Herb Ferencz érdekes fizikai előadást tartott tegnap a »Fekete Sas« nagytermében a Röntgen sugarakról. Az előadást kis számú közönség nézte. Legérdekesebb részletek voltak: Fotografiai felvételek különböző testrészekről (ez gyanus!) a közönség köréből és egy 10 éves fiu fejének átvilágítása. A közönség jól szórakozott az érdekes előadáson, mely éppen egy félóra hosszaiáig tartott.

x **„Ifjúkor“** című hetilap indult meg a fővárosban. Tárcaezikkében Bodnár Zsigmond hirdeti, hogy olyan az ember, amilyen az olvasmánya; ehez képest a 14—18 éves serdülőknek szánt lap nemes szórakozást és sokoldalú hasznos felvilágosítást nyújt. Szerkesztője Bokor Sándor (Mária-utca 23. sz.) munkatársai jó pedagógusok és kedvelt írók; negyedévi 1 fnt 50 kr. előfizetési árért annyi jót nyújt, hogy az ifjuságnak föltétlenül ajánljuk.

x **Nagy Iyoni selyemoccasio.** 50000 méter legujabb selyem érkezett a 0.65—1.25 forintig *Weiner Mátyás* divatáru-házába (Budapest, Andrassy-út 3.) Minták — míg a készlet tart — ingyen és bérmentve.

x **Egyenruha és felszerelési cikkek** legjobban és legjutányosabban *Büchler és Rausnitz* egyenruházati intézetében Budapest, Nádor-utca 19. szerezhetők be.

I R O D A L O M

— **Előfizetési felhívás.** Sok, nagyon sok olyan vidéke van a mi drága magyar hazánknak, mely — dacára természeti szépségeinek és lakosai eredetiségének — leszámítva legközelebbi, hogy úgy mondjam tőszomszédjait, még ma is jóformán ismeretlen a nagy közönség előtt. Mikor másfél évvel ezelőtt főpásztorom magas rendeletéből Solyomkeőre helyeztettem, ennek a biharországi kis Szibériának természeti szépségei, tót nyelvű munkás lakosainak eredeti és egyszerű ősi szokásai oly benyomást gyakoroltak reám, hogy már akkor elhatároztam ez eddig ismeretlen világot a nagy közönségnek bemutatni. E kedves feladatomban eleget teendő, »H a v a s i l e v e l e k« című kötetemben összegyűjtve adom kikutatásaim tartalmas nép, szokás és helyrajzi adatait. Az egyes levelek címei: 1. A hó birodalma. 2. Egy kis ízelet. 3. A száműzöttek. 4. A mi életünk. 5. Thalia Solyomkeőn. 6. Visszaemlékezések. 7. A rézhegység lakói. 8. Fekete erdő. 9. A csonka szobor. 10. Millennium. 11. A varatyik szakácsnéja. 12. »Isten hozzád!« A munka körülbelül 15 nagy 8° iv terjedelemben f. évi december 15-én hagyja el a sajtót. Előfizetési ára az eleget kiállítású kötetnek 1 fnt. Hogy a megrendelt példányok minél gyorsabban expediálhatók legyenek, kérem a gyűjtő-íveket az előfizetési összeggel együtt a Szent László-nyomda részvénytársaság címére Nagyváradra legkésőbb f. évi december hó 15-ig beküldeni. M á n d o k y S á n d o r.

A „Krestan“ (A Keresztény) sajtópöre.

— Eredeti tudósítás. —

Budapest, okt. 15.

A néppárt üldözése ma a sajtóbiróság elé vitte a *Krestan* című. Budapesten *Lep-sényi Miklós* és *Nemeth Gellért* urak szerkesztésében megjelenő tótnyelvű katolikus hetilapot.

A kir. főügyész hitfelekezeti ellenvalóizgatás (btkv. 172. §. 2. pont) címen fogta pörbe a cikk íróját, ki a felvidéki lakó nép bajáért a zsidókat teszi felelőssé s róluk a többek közt így ír:

»Az orosz azokat a férgeket, kik Titus seprűi alatt Palesztinából a világ minden részébe széjjelmásztak és akik mindenütt, ugy Oroszországban is keresztény vérről és zsirral akarnak jóllakni... csakis fortély, csalás, hamisság, csaltság,

uzsora, csőd, gazság és tolvajság által meg-gazdagodni. Ki venné rossz néven, hogy az orosz ottól a néptől szabadulni igyekszik?

— Hej, ha a mi uraink is úgy tennének! — kiált fel s utóbb így folytatja;

— Hanem én Istenem; Magyarországon megfordítják a viszonyok... A piszkos foghagyások pedig tudván azt, hogy minden uracs ő nekik kedvez és lábsarkait nyalja, mint kiéhezett sáskák és piócák neki-esnek a gondatlan falustaknak...

Hogyan állott egykoron a felvidék és hogyan áll most? Két vagy három zsidónak meg van mindene, a tót nép pedig koldus, inségben szenved... nyög, pusztul... míg a szemtelen zsidó, ki nem régen »pinklivel« és füttyülövel vándorolt, mai nap keresztény vérből, keresztény munkából, keresztény garasokból meggazdagodott és jóllakott, a szemtelen zsidó a kiszípolyozott, éhes, meztelen keresztényből gunyt tűz, tiporja az ő érzelmeit, gyalázza hitét és sértegeti vallását...

»A községünk felső végén gseftelő zsidó azt tanácsolja, ne politizáljunk. Zsidó intézkedik a községben, zsidónál fölnek-sülnek a falu ügyei... zsidó az iparban, a kereskedelembeu... Nem csuda tehát, hogy — miként Zichy-Pallavicini mondta a főrendiházban — az egész Magyarország Kárpátoktól az Adriáig, rettetetesen bűdös. Bűdös nemcsak rongyoktól, bőroktól és pálinkától, nemcsak foghagy-mától, vöröshagymától, libaszirtól és kosztól, hanem oly utálatosságtól, romlottságtól, piszoktól és erkölestelenségtől, miszerint csodák-csodája, hogy azt a keresztény orr, mely nincsen szokva oly bűzhöz, kibírhatja.«

Az épületes cikk szerzőjéről a szerkesztő ifj. Májer Antal vidéki suszterlegényt jelenté be s ez állt ma az esküdtek előtt.

A szerzőt némelyek azzal gyanúsították, hogy a cikket nem ő írta, hanem bátyja, egy katolikus pap.

A tárgyalást *Zsitvay Leó* elnök vezeti, aki mellett *Cseke és Czekélius* a szavazó bírák, jegyző *Krenedics Gyula*. A főügyész képviselőjében, hogy a vádat előterjessze, *Sánta Elemér* dr. királyi alügyész jelent meg, a vádlott *Vig Viktor* dr. fővárosi ügyvédet kérte fel védjőül. Miután ez utóbbi kettő élt a visszavetés jogával, az esküdtszék a következőképen alakult meg: *Mocsáry Ernő*, *Tarcsay Lajos*, *Berzeviczy Albert* dr., *Jankovich István*, *Popits Alajos*, *Nedeczky Gyula*, *Kérey Dezső*, *Glück Frigyes*, *Spányi Kálmán*, *Antos János*, *Jpovitz Károly* dr., *Salzer Aladár* dr. rendes- és *Watzke Károly* dr., *Porzsoit Gyula* póttagok.

Az elnök kihallgatja az általános kérdésekre a vádlottat, ki magyarul nem tud és így tót tolmácsot kell alkalmazni. A vádlott: *Mayer Antal* Kis-utca-ujhelyi születésű, 26 éves, róm. kath., nőtlen cipészsegéd Csáczán Fränkl Mórnál. Csak elemi iskolába járt és büntetlen. Miután a vádlevelet felolvasták, megkérdi az elnök, hogy van-e arra a védelemnek megjegyzése.

Vig Viktor dr. védő tudni ohajtáná, hogy a fordítás mindenben megfelel-e az eredetinek, vagy tán az utóbbiban vannak-e stílus hibák?

Elnök: Tessék megjelölni azokat a helyeket, a melyeknél eltéréseket vél.

— Én nem tudok ilyenekről, de lehet, hogy előfordulnak.

— Akkor most felolvastatom a hiteles fordítást, tessék pontról-pontra megtenni esetleges észrevételeit.

Felolvassák a cikket s ennek során a védőnek semmi megjegyezni valója nincs.

Elnök: (a vádlotthoz) Ki írta ezt a cikket? — Tőlem származik. — Hol írta? — Kis-utca-Ujhelyen. — És kinek küldte be? — A »Krestan«-nak. — Ismerte tán a szerkesztőjét? — Levelezője voltam a lapnak.

— Ön összehasonlítva az orosz viszonyokat a mieinkkel, azt mondja cikkében, hogy Oroszországban is járt; a vizsgálat során meg azt vallotta, hogy nem volt még sehol Magyarországon kívül. Mi az igaz?

— Hogy nem voltam. Amit irtam, azt hallottam Oroszországban járt — drótostótktól. (Nagy derűtlenség.)

— Emlékszik-e, hogy körülbelül hány ívet

tett ki az a kézirat, amit beküldött a Krestánnak? — Nem emlékszem. — Irt-e már más lapokba is? — Sohasem. — És hányszor küldött cikket a Krestánnak? — Arra sem emlékszem. — Van-e valami jegyzete a cikkről? — Előbb megcsináltam, aztán leirtam. de az első fogalmazványt széttéptem. — Egész ügy irta a cikket, a hogy megjelent? — Talán más kifejezésekkel.

Az elnök konstatálja, hogy a szerkesztőség nem mutatta be a kéziratot, azt állítva, hogy a z e l h á n y ó d o t t. Hogy az esküdtek világosan lássanak a szerzőség kérdésében, próbát irat az elnök a vádottal úgy, hogy diktálás után kell néhány tót mondatot leírnia. A tolmács diktál és a vádott ifj. Majer Antal csak nagy ügygyel-bajjal kezeli a tollat s a cikkből diktált egyes szavaknál bámulva feltekint és kérdést intéz.

Elnök: Mit mond a vádott?

V. Rác (tolmács): Nem tudja, mit diktáltak.

— Hát tessék lassabban.

— Ha ön irta a cikket, csak tudnia keli, mit irt! (Nagy derűtlenség.)

A próba befejeztével közli a tolmács, hogy bizony a vádott nem igen tud helyesen írni.

Jankovich esküdt: A vádott említést tesz cikkében több esetről, melyek a kereszténységet sértették, valami székesfejérvári és verőcei esetről. Mondja el, mi történt ezeken a helyeken, tudja-e? És hadd ismerjük meg az előadói képességét is.

Topits esküdt: Mivel cikkében a néppárt-ról sokat ír, mondja meg, hányféle pártunk van és melyek azok?

— Én csak a néppártot ismerem.

— Hát melyik párt az, amelyik most uralkodik?

— Én nem tudom.

— Ir a liberálisokról is; melyik párt az?

— Nem tudom, de emlegetni hallottam.

Vig Viktor dr.: Mi vitte önt e cikk megírására?

— A nagy nyomoruság, melyet a felvidéken láttam. Csak a figyelmet rá akartam terelni a felvidékre, mert hiszen én nem gyűlölöm a zsidót. Most is zsidó mesternél dolgozom.

— (A tolmácshoz:) Hány hiba van abban, mit a vádott mondott?

V. Rác Flóris (miután megolvasta): Nyolcz hibát tett ötven szóban.

A bizonyítás erre befejezést nyert és S á n t h a dr. ügyész elmondta a vádbeszédét, Vig Viktor dr. pedig védőbeszédét.

*

Budapest, okt. 15. (A *Tiszántúl* eredeti távirata.) Az esküdtszék ma délután hosszas tárgyalás után a zsidó hitfelekezeti elleni igaztással vádolt cikk íróját a Krestánnak *nem-velkesnek* jelentette ki, mire a bíróság őt a vád s következményei alól fölmentette, ellenben az államügyész által képviselt államkincstárt az összes költségekben elmarasztalta.

REGÉNY-CSARNOK.

Zsebed ki felebarátodat.

REGÉNY.

Irtá:

G É R A R D E D.

14

A hosszú használatból zölden csillogó kaptán, melyet egy összebogozott zsinór tartott a dereka körül, lógott lazán a sovány alakon. Az egyik sárga kezében kőzos össze-vissza nyomkodott kalapot lóbált, melyet szobába lépte előtt vetett a fejről, amelyet zsirosan fénylő kis sapka fedett. A másik kezével azon iparkodott, hogy lopva egyet-egyet igazítson a hajtincsein. Mióta a szobában az urak előtt volt, beszédének árja egy pillanatra sem állapodott meg.

— Nagyságos Ur! Soha sem fog olyan lovakat látni, melyeket ezekhez hasonlítani lehetne. Azok azután a pompás állatok! Azt mondom, nagyságos uraim, van valami az alkutokban...

— Majd meggyőződünk róla; szakította őt félbe Luczián. Mibe kerülnek azok a lovak?

— Majdnem semmibe, fenséges* ur! Az árukat nem is érdemes kimondani; igazán szégyenlem magamat az árukat megszabni; folytatá lezíg, mialatt vállait egész a füleig fölhuza, a tiz ujját a kezein pedig mint a legyezőt szét-tárta. — Majd megsugom a kegyelmes fülébe, nehogy valami idegen ezt a bámulatos olcsóságot meghallja.

— Maradj, ahol vagy! kiáltott az öreg Bielinski egykori hevessege föllángolásával, amikor a faktor a karosszékhez közeledett, hogy a nagy titkot rábizza.

A zsidó e szavakra azonnal meghátrált.

— Akkor majd innen sugom meg az árát: hétszáz forint. Az nem is pénz! Ha ezzel a két lóval kikocsikáznak a nagyságos urak, elmondhatják barátaiknak, hogy ezer forintba kerültek. Azok pedig el fogják hinni és a nagyságos urak szivesek lesznek azt is fölemlíteni, hogy Majulik lezíg faktor szerezte még azokat.

— Ugyan kímélj meg a badar beszéddel; szólalt meg Kázmér. Hát aztán milyen nagyok azok a csoda-állatok?

— Ha a nagyságos ur azt kérdezi, hogy milyen nagyok, azt mondom tizenöt és egy markosak; de ha meglátja őket, azt fogja mondani, hogy kétszerte tizenöt s így nagyok. És olyan a járásuk, nagyságos ur, olyan...

Itt megállott lezíg, behúnyta a szemét és a legnagyobb csodálat kifejezésével fölvetette cserepes ajkát.

— Tizenöt s egy, az nem sok: mondá Kázmér. Hol lehet a lovakat látni?

— Szánkán két óra járás innen.

— Természetesen senki sem lesz olyan bolond, hogy hétszáz forintot fizessen egy pár közönséges kocsi-lóért; szólalt meg Luczián nyugodtan. Ha négyszáz forint volna az áruk, akkor még lehetne szóba állani veled.

Luczián tudta jól, hogy a zsidó hatszázat vagy még kevesebbet ért, ha (hét százat mond) viszont lezíg is tudta, hogy Luczián négyszáz alatt ötszázat gondol.

— Négyszáz forint!

Lezíg bizonyos rekedt nyeldeklet hallatott, ami olyan nevetés forma akart lenni.

— A nagyságos urak tréfálni méltóztatnak; tette azután hozzá.

Kázmér most megint félbeszakította a zsidó sopánkodásait s kérdezte őt a lovak kora s faja felől.

— Ha az urak egyike el akar fáradni Bogdanovics urhoz, ott saját szemével megláthatja őket.

— Bogdanovicsnál? kérdezte az öreg Bielinski. — Nem; Bogdanovicsnal nem akarok semmibe sem kezdeni.

— Talán pörben álltok egymással? kérde Kázmér.

— Legjobb barátom volt egykor, és éppen azért távol akarok maradni tőle.

E szóra lezíg elkezdte tördelni a kezeit és majdnem vonaglott kinjában annál a gondolatnál, hogy elvesziti a bizton remélt nyereséget.

— De, kedves atyám; szólalt meg Kázmér, — neked nem is kell régi barátoddal összejönnöd. Engedd meg, hogy én mehessek át a lovakat megnézni.

Erre elhatározták, hogy Kázmér látogassa meg Bogdanovics urat, mihely a szánút azt lehetővé fogja tenni, amit másod- vagy harmadnapra biztosra lehet venni.

Majulik lezíg a dolgok eme szerencsés fordulata által megnyugtatta, nagy hajlongások között zajtalanul elhagyta a szobát. Tovább vándorolt, hogy egy hölgynek, ki két mérföldre lakott onnan, egy szakácsnét ajánljon, egy másiknál ócska ruhát vásároljon, azután meg egy fiatal tékozló földbirtokosnak pénzt kínáljon 120 szálalékra.

Holnap, mielőtt még a nap fölkel, egy arra menő parasztszekerre fog felkérdezni, hogy Ledniki-be érve Bogdanovics földbirtokosnak elmondja, mily nagy fáradságába került az lezignek, hogy a két durva, be nem vezetett ló számára vevőt találjon oly iszonyú áron: ötszáz ötven forinton.

— Mellesleg mondvá, Kázmér, — mondá

* A lengyel így szólítja meg a birtokos urat, ha közmemes is.

Luczián késő este, miért nem kérdezted az öreg lezigit a két szép hölgy felől a hóföregtegből? Ha azok csakugyan léteznek, ő bizonyosan ismeri őket.

— Erre bizony nem is gondoltam; felelt Kázmér idegesen és kirohan a házból abban a reményben, hogy Majulik lezigit még megpillanthatja valahol az országuton.

A faktor azonban szaporán szedegette volt a lábait s már messze távolban kóválygott.

— Elment az már; mondta Kázmér, mikor a szobába visszajött, és egyet sóhajtott.

— Luczián; szólítá meg azután az öccsét, kicsoda az a Bogdanovics, kinél azok a lovak láthatók!

— Azt akarod kérdeni, hogy lovakon kívül vannak-e leányai is; felelt Luczián a maga sajátos modorában nevetve. — Igen is van, de csak egy leánya.

— Biztosan tudod? viszonzá Kázmér sajátánálattal. — Láttad valaha?

— Nem én, barátom; azért mégis bizton tudom, hogy nem tévedek; Bogdanovicsnak csak egyetlen egy leánya van.

(Folyt. köv.)

T Á V I R A T O K.

Ő Felségeik a parkklubban.

Budapest, okt. 15. (Saját tud. táv.) A királyi pár és Lajos Viktor főherceg ma délután meglátogatták a parkklubot, hol Aczél Béla báró igen előkelő közönség élén fogadta a magas vendégeket.

Mária Dorottya főhercegnő esküvője.

Páris, október 15. (Saját tud. távirata.) A chartres-i herceg és Aumale herceg násznagyok lesznek orleansi Fülöp herceg és Mária Dorottya főhercegnő esküvőjén Schönbrunnban. Vernon szobrász érmet készít a nász emlékére, melyet a vendégeknek fognak adni. Az érem egyik oldalát az új házaspár képe arczében díszíti, a másik oldalán a habsburgi és a Bourbon-ház címere látható.

Estély Lajos Viktor fhg. tiszteletére.

Budapest, okt. 15. (Saját tud. táv.) Gróf Csekolics Endre, a vöröskereszt-egyesület elnöke ma este kecskeméti-utcai palotájában fényes estélyt adott Lajos Viktor főherceg, a magyar vöröskereszt-egyesület védnök-helyettesének tiszteletére. Az estélyre a főrangú világ előkelőségei és a hivatalos körök képviselői nagy számmal jelentek meg. Schlauch Lőrincz kardinális esti kilencz óra után érkezett meg és a házi urral együtt fogadta a később érkezett főherceg védnök-helyettesét. Ő Fensége a ház urnőjét karján vezette és ezután hosszabb ideig társalgott Schlauch kardinálissal; utóbb számosakat tüntetett ki megszólításával.

Komárommegyei milleniumi emlék.

Komárom, okt. 15. (Saját tud. táv.) Sárközy Aurél főispán elnöklete alatt a megye tegnap tartotta meg rendes közgyűlését, melyen örvendetes tudomásul vették, hogy a millenium emlékére felállítandó »Turul« emlékműre az összeg legnagyobb része egybegyűlt, csak 2000 frt hiányzik. Ezért a kormányhoz fognak fordulni. Az emlékművet Donáth Gyula készíti. A Turul-szoborra Feszty Árpád 1000 frtot adott.

Ugron Gábort provokálták.

Budapest, okt. 15. (Saját tud. táv.) Ugron Gábor minap a székelyekhez intézett fölhívásában Weisz Bertoldról, ki az egyik székely választókerületben képviselő jelöltnek akar föllépni, azt irta, hogy az nem hibája, hogy zsidó

és hogy a hadsereg számára teljesített szállításoknál szabálytalanságokat követett el. Weisz B. Ugron Gábort páros viadalra hívta ki.

Broulik pervesztes.

Budapest, október 15. (Saját tud. táv.) Broulik, az opera volt szerződött tagja, kit Nopcsa báró színeli rekedtsége miatt elbocsátott, szer ödésszegés czimén s nagy kárpótlásért bepörölt az operát; a mai bírósági tárgyaláson keresetével elutasított.

Ostrom-állapot Árvában.

Budapest, okt. 15. (Saját tud. táv.) A király jelentést követelt be a csendőrök által keresztülszurt két árvai ártatlan asszony esetéről.

Alsó-Kubin, okt. 15. (Saját tud. táv.) A csendőrség és katonaság valóságos ostromállapotot tart fön itt és a környéken; minden ok nélkül elfognak néppárti választókat és mint gonosztevőket börtönbe zárják. Hrusztinban a főszámvevő pénzzel kínálta a választókat, de ezek azt visszautasították, az asszonyok pedig a vesztegetőt seprűkkel kergettek. Este Abafy főszolgabíró házat a nép tömegesen fölkereste, kérvén őt, vessen véget a csendőrök erőszakosságainak; ebből azt fogták rá a népre, hogy föl akarta gyujtani a házat, pedig ilyesmit nem szokás előre bejelenteni. Az anyakönyvvezető házának ablakait beverték.

UJ VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ¹¹ éjjel, személyvonat 11 ¹⁵ d. e., 2 ³⁵ d. u., 11 ³⁵ és 4 éjjel.	Budapest-Püspökiadány felől gyorsvonat 7 ⁰⁸ este, 2 ¹¹ éjjel, személyvonat 7 ³⁵ reggel, 3 ⁴² d. u., 1 ⁴ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ¹⁹ éjjel, vegyes- vonat 1 ³² d. u., szemé- lyv. 3 ³⁸ délután, 2 ⁰⁸ éjjel.	Kolozsvár felől gyorsvo- nat 2 ³⁰ éjjel, 8 ³⁸ reggel, személyvonat 10 ¹⁴ éjjel, 11 ¹⁷ d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felé vegyesvonat 8 ³⁰ d. e., 4 ¹⁵ d. u., vegyesvonat 7 ⁰⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonat 9 ³³ d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskóh* felé ve- gyesvonat 4 ³⁵ reggel, 1 ⁴⁸ d. u.	Vaskóh-Belényes* felől vegyesvonat 11 ⁰⁵ d. e. 9 ¹⁵ este.
Érmihályfalva felé ve- gyesvonat 6 ³⁰ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felől ve- gyesvonat 8 ³⁰ r., 9 ¹⁴ este.
Ósi-Kót-Gyoma felé szemé- lyvonat 10 ⁰⁵ d. e., vegyes- vonat 1 ⁴⁵ d. u.	Gyoma-Kót-Ósi felől ve- gyesvonat 10 ⁰⁵ d. e. személyvonat 8 este.

* Ezen vonatokkal lehet a Félix-fürdőbe és vissza közlekedni.

KÖZGAZDASÁG.

A határidőüzlet ellen.

Minekutána Németország a börzeszerű buzahatáridőüzlet betiltásával jó példát mutatott a föld legfontosabb termékével való játék ellen, a többi államok is nagyobb erőt kezdenek kifejteni. Legelőrehaladottabb a mozgalom Ausztriában, a hol legtöbb kilátás van a sikerre. A Reichsrath-nak mostani összeállítása mellett egy ily értelmű törvényjavaslatnak mindenesetre nagy többsége volna. Sajnos azonban, hogy ez idő szerint a kiegyezési bajok minden más kérdést háttérbe szorítanak.

Másrészt azonban Badeninek az a törekvése, hogy a többség képződésének magvaul a nagybirtokosság parlamenti képviselét akarja megnyerni, arra a reményre jogosít, hogy a

kiegyezési bajok elhárítása után az osztrák mezőgazdaság a kormány leghathatósabb támogatásában fog részesülni.

Ily körülményre való tekintettel a gabonahatáridőüzlet eltörlésére irányuló parlamenti javaslatok a mai politikai helyzet mellett is nagyobb értékkel bírnak a pusztá agitációnál, mert rámutatnak arra, mi módon fogják Ausztriában előbb-utóbb a gabonahatáridőüzletet megszüntetni. Hogy Ausztriában még keményebben rontanak majd neki, mint Németországban, bizonyítja a következő javaslat, a melyet Parish képviselő és elvtársai nemrég az országgyűlés elé terjesztettek:

• Mondja ki a ház, hogy a kormány felszólítandó, hogy minél rövidebb idő alatt törvényjavaslatot terjesszen a képviselőház elé a mezőgazdasági nyerstermékekkel való börzeszerű határidő-üzlet megszüntetése tárgyában, amennyiben ez nem kötelezné magát az effektív szállításra. E törvényjavaslatba felveendő:

1. a határidőüzletnek általában s a börzeszerű határidőüzletnek különösen tüzetes meghatározása;

2. a következő határozmányok elszertü feltüntetése:

a) ha a törvényjavaslat által olyannak minősített mezőgazdasági nyerstermékekre vonatkozó határidőüzlet megkötése az árutózsden történik, akkor az csak azon esetben van megengedve, ha az eladó az üzlet megkötésénél egy erre a törvény alapján hivatott személy (börzebiztos) jelenlétében kimutatja, hogy az általa eladott áru az üzlet megkötésénél megállapított mennyiségben és minőségben tulajdonát képezi s a birodalmi tanácsban képviselt királyságok vagy országok valamelyikében beraktározva fekszik, vagy hogy az eladásra szánt mezőgazdasági nyerstermék a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok határain belül lábon és olyan fejlődésben áll, hogy a termés a szokásos becslés alapján az eladott mennyiséget fedezni fogja s a kikötött határidőre szállítható less;

b) minden feltétlenül e kimutatások alapján kiállítandó kötlevelel ki kell tüntetve lennie az eladó és vevő nevének, a mezőgazdasági nyerstermék nemének és mennyiségének, az üzletkötés idejének és a szállítás határidejének valamint rajta kell lennie a börzebiztos sajátkezü aláírásának is;

c) olyan mezőgazdasági nyerstermékre vonatkozó határidőüzletkötések, a melyeknél a felsorolt feltételek közül egy vagy több nem teljesített, nem perelhetők s ugy az eladó, mint a vevő e törvényjavaslatban közelebbről meghatározandó büntetéssel sújtandó.

Mindenki beláthatja, hogy a törvénynek a fentebbiekben kívánt szövegezése sokkal több előnnyel bír, mint a német törvény. Már maga az a követelés, hogy az eladónak ki kell mutatnia, hogy gabonája az országban fekszik, vagy lábon áll s az eladó tulajdonát képezi, elég biztosíték arra, hogy a külföldi gabona nem fogja elárasztatni a belföldi piacot. Mert minekutána az importörnek az idegen árut, ha itt tovább akarja adni, előbb a maga veszélyére meg kell vásárolnia, nagyon meg fogja gondolni, hogy mikor importáljon s hogy egyáltalában importáljon-e!

Ezenkívül ez a szövegezés már világosságánál és élességénél fogva is megnehezíti a törvény kijátszását, a mit Németországban a kötlevelek formulázására tett javaslatokkal már is megkísérlettek a börzeánerek. Persze ez azért a német börzespekulánsoknak sem fog sikerülni, de hogy egyáltalában kísérletet mertek tenni a kötlevelel formulázásával a határidőüzlet összes

régi erkölcsstelségeinek ujra való felélesztésére, eléggé mutatja, hogy a végletekig makacs megrontói a társadalomnak, a kik a törvényt nem tisztelik s a kik ellen a legszigorubb törvények is csak úgy érnek valamit, ha világosak, élesek és könyörtelenül keresztül is vitetnek.

A szőlőtelep bortermése. A nagyváradi szőlőtelep termését a napokban kellett volna elérvezní. Azonban, mivel a must már forrásnak indult s így a minőségére nézve az árverelni szándékozók nem voltak tájékozva, az árverés meddő maradt. A must kiforrása után új határnapot fognak kitzüni. Már az idén jelentékeny összegecske fog befolyjni e czimen a város kasszájába.

A baromfi-kiállítás megnyitása. Az állatkiállítások területén szerdán délután nyit meg a baromfiállítás. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter 12 órakor jött ki a kiállítás területére, a hol a bírálóbizottság tagjai, a rendezők és csoportbiztosok már korábban egybegyűltek. A minisztert Parthay Géza üdvözölte, Bedő Albert államtitkár pedig felkérte a minisztert a baromfiállítás megnyitására, mire Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter rövid beszédet mondott, melyben azt fejtegette, hogy a főváros közelében ennek a gazdasági ágának fellendítése érdekében mintatelepet szándékozik létesíttetni, a mely nemcsak a tenyésztés ügyeinek fejlesztésére szolgáljon, hanem oktatást is nyújtson. Azonkívül már konkrét alakban foglalkoztatja egy a fővárosban létesítendő állandó baromfiállítás terve, mely a baromfi-tenyésztés fejlesztésén kívül az értékesítés kérdését is előbbre vinné. A boszniai és hercegovinai kiállítóknak külön is köszönetet mond, hogy ez alkalommal is olyan szép és gazdag anyaggal járultak hozzá a kiállítás sikerének biztosításához. Köszönetét fejezi ki a hölgyeknek is, a kiknek támogatására ezen a téren továbbra is számít. A kiállítást megnyitottnak nyilváníja. A rendkívül jól sikerült kiállítás e hó 22-ig lesz nyitva s naponta reggeli 9 órától délután 5-ig megtekinthető.

Terménytőzsde.

Budapest, október 15.

B u z a tavaszra, bácskai	7.47
» tavaszra, északi	7.49
» szeptember-októberre, bácskai	7.76
» szept.-okt.-re északi	7.77
R o z s tavaszra bácskai	6.48
R o z s tavaszra, északi	6.50
T e n g e r i, junius-juliusra, bácskai	4.10
» jun.-jul.-ra, északi	4.11
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	7.40
» aug.-szept.re, északi	7.35

Bécs, október 15.

B u z a tiszai	7.75—8.24
» bántási	7.45—8.05
» bácskai	7.40—7.90
» szokványáru őszre	7.66—7.68
B u z a szokványáru tavaszra	7.86—7.88
R o z s tiszavidéki	6.90—7.14
» szokványáru őszre	6.75—6.77
» szokványáru tavaszra	6.89—6.91
T e n g e r i magyar	4.50—4.60
Z a b, magyar kereskedelmi	6.20—6.30

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsden 1896. okt. 15-én.

Magyar aranyáradék 4 ⁰ / ₁₀₀	121 70
Magyar koronáradék	99 15
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 ¹ / ₂	122 —
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 ¹ / ₂	101 —
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121 —
Magyar földterhermentesítési kötvény 4 ⁰ / ₁₀₀	97 50
Italmérsi jog megváltási kötvény	100 —
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	97 50
Magyar nyeremény sorsjegy-kölesön	155 25
Tiszahatárőrségi és seregeli sorsjegy kölesön	138 —
Osztrák járadék papírban	101 25
Osztrák járadék ezüstben	101 25
Osztrák járadék aranyban	122 25
Osztrák korona járadék	101 —
1860. osztrák államsorsjegyek	144 50
Osztrák magyar bankrészvény	986 —
Magyar hitelbank részvény	400 75
Osztrák hitelintézeti részvény	365 30
Osztrák-magyar államvasuti részvény	962 75
20 frankos arany (Napoleonador)	9 53
Német birodalmi márka	58 85
London vista	119 85
Páris vista	47 60
20 márkás arany	11 75

Felelős szerkesztő: **CSIPPÉK FERENCZ.**

Választási zászlók.

Választási zászlók

és jelvények

(218) 5-0

kaphatók

KISS DÁVID

különlegességi tözsdéjében. Nagyváradon, Olaszí, Fő-utca.
 1 db 2 méter hosszú 95 centiméter széles 2 ftl.
 1 „ 3 „ 120-125 centr „ 3 ftl.
 1000 drb egyes toll levél, nyomással 9 forint.
 1000 „ hármás „ „ 14 forint.
 Nagyobb megrendelések 12 óra alatt teljesí-
 tetnek. — Egyes darabok negyedóra alatt.

Választási zászlók!!

és jelvények

felirással, teljesen felszerelve következő árban kaphatók:

- 2 méter hosszú, 95 ctmr. széles 2.—
- 2 „ „ 120 „ „ 2.50
- 3 „ „ 120 „ „ 3.50.

1000 drb toll, zöld levél, felirattal 9 ftl.

Minőség tekintetében a legjobbat adtuk, szöveteink szintartósak, ez eddig használt kelméket minden tekintetben felülmúlják.

Kunz József és Társa

217 7-10

ezég

NAGYVÁRAD, Szent László-tér.

Lapunk számára hirdetések felvételnek.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Apáczá-utca 3. szám.

MŰVEK,
 FOLYÓIRATOK,
 HIRLAPOK,
 VONALZATOK,
 GAZDASÁGI
 NYOMTATVÁNYOK,
 EGYHÁZI,
 KÖZSÉGI
 ÉS EGYÉB
 HIVATALOS
 NYOMTATVÁNYOK,
 KÖRLEVELEK,
 LEVÉLBORITÉKOK,

ELVALLAL ÉS KÉSZIT:
 IZLÉSES KIVITELBEN

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Videki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöztetnek.

LEVÉLFEJEK,
 SZÁMLÁK,
 FALRAGASZOK,
 BÉLI MEGHÍVÓK,
 TÁNCZRENDEK, ÉTLAPOK,
 NAPTÁRAK,
 PALACZKFELIRATOK,
 NÉVJEGYEK,
 GYÁSZLAPOK,
 STB., A
 NYOMDAI SZAKBA
 VÁGO
 NYOMTATVÁNYOK
 KÉSZÍTÉSE.

PAPIR- és IRODASZEREK

* * * * * raktara. * * * * *

Kitünő minőségű, cégünkkel ellátott aczéltollak.